

“АНИМАЁЎКА”: ЁСЦЬ І МАЛАДЗЕЕ

Ужо заўтра ў Магілёве старшыня журы Міжнароднага фестывалю анімацыйных фільмаў “Анімаёўка”, заслужаны дзеяч мастацтваў Расійскай Федэрацыі, прафесар Леанід Носыраў аб’явіць пераможцу форуму. 19-ы фестываль, які сабраў 381 карцін з 45 краін, сёлета ўрачыста распачаўся 28 кастрычніка, далучыўшыся да святкавання Міжнароднага дня анімацыі.

Дар’я АМЯЛЯКОВІЧ

Усяго ў асноўны конкурс патрапілі 103 стужкі з 34 краін, сярэдзіна якіх і карціны беларускіх рэжысёраў. Сёмай частка альманаха “Аповесць мінулых гадоў”, “Вясна ўвосень” Таццяны Кубліцкай паводле казкі Уладзіміра Караткевіча, “Якія сны сніць мядзведзь” маладога рэжысёра Руслана Сінкевіча... Варта адзначыць стужкі кінастудыі “Беларусьфільм”, якія вылучаюцца беларускай культурай і мовай. Таксама ў беларускі блок трапляе нашумелая карціна Алены Пяткевіч “Марк Шагал. Пачатак” і “Дзеці будучыні сяць” маладога аўтара Івана Гапенкі.

Яшчэ адзін напрамак форуму — конкурс дзіцячай анімацыйнай творчасці “Я не чараўнік, я толькі вучуся...” сёлета таксама ў фаворы: ён сабраў 69 работ з Беларусі, Расіі, Украіны, Малдовы і Бельгіі.

Сярэдзіна паказаў “Анімаёўкі-2016” — залатая калекцыя “Саюзмультифільма”, прымержаная да 80-годдзя спыняльнай студыі, прэзентацыя фестывалю польскай анімацыі “OPLA”, адмысловая праграма з Дзяржфільмафонду Расіі, відэама, падборка беларускай анімацыі...

Традыцыйна адбыўся конкурс дзіцячай выяўленчай і дэкаратыўна-прыкладной творчасці, на які, па словах новага дырэктара Магілёўскага кінавідапракату і фестывалю Ірыны Дарафеевай, прыйшло каля 500 работ.

Ганаровымі гасцямі “Анімаёўкі” сталі яе сябры: дырэктар Міжнароднага фестывалю тэатраў лялек і анімацыйных фільмаў “Лялька таксама чалавек” Марэк Хадачыньскі (Польшча), які прывёз у Магілёў спектакль “Пані Саці” тэатра “Атофры”, спыняльна педагогі і аніматары Яраслаўскага цэнтра анімацыйнай творчасці “Перспектыва” Маргарыта Нагібіна і Уладзімір Ішчук (Расія), беларускі майстар Ірына Кадзюкова, якія выступілі з майстар-класамі... Валерыя Панкоў з Расіі, акцёр дубляжу, саліст дуэта “Панкофф ЛаВа”, першы з расійскіх артыстаў, які выйграў каштынг на агульную музычную частку мультфільмаў “Чып і Дэйл спяшаюцца на дапамогу”, “Прыгоды мядзведзіка Гамі”, “Качыныя гісторыі”, сёлета наведвае з адмысловай музычнай праграмай не толькі Магілёў, але і яшчэ і Дабруўск ды Быхаў.

“Праграма магілёўскага фестывалю на сёння складаецца ў большай частцы са студэнцкага і дэбютнага кіно, — пракаментавала кантэнт асноўнага конкурсу Ірына Дарафеева, — і, напэўна, гэта можна лічыць своеасаблівым напрамкам, у бок якога можа далей рушыць фестываль”.

Кадр з анімацыйнай стужкі “Марк Шагал. Пачатак”.

Кадр з анімацыйнай стужкі “Аповесць мінулых гадоў”.

Кадр з анімацыйнай стужкі “Якія сны сніць мядзведзь”.

У сераду Нацыянальны мастацкі музей краіны поўніўся наведвальнікамі: магчыма, сям’я дакрануцца да мастацтва без страты для ўласнай кішэнні (акурат быў дзень бясплатнага наведвання) прыцягнула ўвагу найперш школьнікаў, студэнтаў, пенсіянераў. І ўсё час працы ўстановаў культуры супрацоўнікі рэдакцыі газеты “Культура” і часопіса “Мастацтва” правялі ў яго фае і залах, гутарачы з патэнцыйнымі (і цяперашнімі) чытачамі, распытваючы пра ўсе варыянты падпіскі на газету і часопіс. Дарэчы, падпісныя індэксы “К” — нязменныя: 63875 (для індыўідуальных падпісчыкаў) і 638752 (для ведамасных).

Форум

63875(2), або Сустрэчы каля падпіснага століка

Па-першае, стала відэаочна: згаданыя школьнікі ды студэнты моцна заселі ў інтэрнэт-прасторы, а друкаваныя медыя не прыцягваюць іх увагу. Затое моладзь з цікавасцю распытвае пра наш сайт і старонкі ў сацыяльных сетках. Дарэчы, калі моладзь мы “лавілі” ў музейных залах, дык людзі, якія размянялі чатыры дзясяткі і больш, самі падыходзілі да інфастала, праглядзілі прыхопленыя намі асобнікі “К”. Некаторыя затрымліваліся больш доўга, каб пагутарыць пра набалелыя ў айчынай культуры.

— Неаднаразова маімі суразмоўцамі становіліся падпісчыцы газеты “Культура” ці часопіса “Мастацтва”, — распавядае аглядалнік “К” Настася Панкрутава. — На вялікі жаль, выгісалі іх раней, зараз жа

“К” інфармуе

Конкурсныя цікавосткі і не толькі

“Насустрэч натхненню” — так гучыць слоган Мінскага кінафестывалю сёлета. Ужо напрыканцы наступнага тыдня ён пачнецца для кінагурманаў і зацікаўленых сапраўдным мастацтвам гледачоў. Назіраць за лепшымі прадуктамі індустрыі кіно можна будзе з 4 па 11 лістапада.

Нацыянальныя далікатэсы

Нацыянальны конкурс прадстаўлены ў трох катэгорыях: ігравое кіно, дакументальнае кіно і анімацыя, дзе беларускія рэжысёры паказваюць свой погляд на Беларусь, жыццё, людзей, каханне, мастацтва, праблемы. Напрыклад, Мікіта Лаўрэцкі, відэомы аўдыторыі папярэдняга “Лістапада” па “Беларускім псіхалагічным”, знятым, па словах рэжысёра, у жанры мамблор, зноў прадставіць карціну падобнага кірунку. “Каханне і партнёрства” распавядае пра простае жыццё з простымі праблемамі, дзе галоўная героіня — дзяўчына рэжысёра. Дарэчы, дапаўненнем да поўнаметражнай стужкі Лаўрэцкі называе дакументальную кароткаметражку “Некалькі сдэн з маёй дзяўчынай Волечкай Кавалевай”, якая будзе прадстаўлена ў катэгорыі “Беларуская панарама. Пазаконкурсныя паказы” (у рамках таго ж Нацыянальнага конкурсу).

Ужо відэомы беларускім гледачам і нават кінакрытыкам фільм Улады Сяньковай “Граф у апельсінах” таксама ўдзельнічае ў Нацыянальным конкурсе. І рэжысёр, і акцёры не маюць прафесійнай адукацыі, але ўжо маюць значную колькасць водгукаў і сваіх прыхільнікаў. Кіно пра маладосць, каханне, пошукі сябе і... простае, але не самае лёгкае жыццё.

“Душы мёртвых” Віктара Красоўскага таксама з’яўляецца фільмам ужо відэомым невядомым колу беларускіх гледачоў. 28-хвілінная сацыяльная драма знята адным планам, але філасафічнасць твора ад гэтага нікуды не знікае. “Душы мёртвых” — фільм пра жыццё беларускага прадпрыемства, дзе працуюць

людзі з рознымі ступенямі інваліднасці. Выконваюць ролі як прафесійныя акцёры (Генадзь Фамін, Павел Харланчук-Южакоў і іншыя), так і самі работнікі.

Рэжысёрам кароткаметражнай стужкі “Мой брат” з’яўляецца студэнтка Беларускай дзяржаўнай акадэміі мастацтваў Нэла Васілеўская. Яе фільм першапачаткова уваходзіў у кінаальманах “Адкрытымі вачыма”, дзе ўсе 5 фільмаў знялі маладыя кінарэжысёры БДАМ. У альманах увайшлі адразу дзве стужкі Васілеўскай, што было адзначана кіназнаўцамі. “Мой брат” — фільм пра сям’ю, дзяцінства, любоў і рэўнасць, пра вялікія праблемы маленіх людзей.

Лічбавы, неадназначны падыход да дакументальнага кіно прапаўне рэжысёр Андрэй Куціла з фільмам “25”, дзе 25 — гэта колькасць гадоў не толькі герояў стужкі, але і суверэнітэту Беларусі. Праз сваіх герояў рэжысёр паказвае, як і чым зараз жыўць маладыя людзі ў нашай краіне, чаго хочучы і аб чым марыць.

Адразу тры фільмы ў жанры дакументальнага кіно ўзяты з цыкла “Замкі Беларусі”: “Гальшанскі замак. Імгненне” Юрыя Цімафеева, “Крэўскі замак” Вольгі Дашук і “Прыгоды ў Быхаўскім замку” Кацярыны Махавай. Хронаметраж кожнага — 13 хвілін, здымаліся карціны на студыі “Летапіс”. Кожная стужка мае сваю гісторыю, дзесяці яна паказана праз мову чалавека, а дзесяці — праз мову лабудовы...

Нечакана аж у дзве конкурсныя праграмы трапіў беларуска-расійскі фільм “Саламанка” рэжысёраў Руслана Фядотава і Аляксандры Кулак. Фільм-удзельнік некалькіх кінафестывалаў па ўсім свеце з 2015 года будзе прадстаўлены на “Лістападзе” ў нацыянальным конкурсе і ў асноўным конкурсе дакументальнага кіно. “Саламанка” — чорна-белая стужка. Гісторыя аднаго чалавека тут адкрывае гісторыі іншых. Работа ўжо выклікала рэзананс сярод кіназнаўцаў і крытыкаў, яе ведаюць, пра яе пішуць, яе любяць.

Заканчэнне — на старонцы 3.

— Сітуацыя знаёмая, возьміце тады візітоўку, там ёсць наш адрас у сёцце.

Суразмоўца дзякуе і, прыціскаючы да грудзей “Культуру”, адпраўляецца ў падарожжа па музейных залах.

— А чаму вы да гэтага часу нічога не напісалі пра выставу “Мастацтва будзьмыву”? — звяртаецца да мяне строга дама.

— Значыць, чытаеце нас пастаянна? — пытаюся я.

— Жыву ў цэнтры і па суботах купляю газету ў “Глобусе”. Дык чаму не напісалі?

— Нуууу... — мармычу я, — асноўны ўпор мы робім на тое, што звязана з беларускай культурай.

— Гэта слушна, — ухваляе яна палітыку нашага выдання. — І выдатна, што газета ў вас беларускамоўная. Але ўсё ж пра тая, з майго пункту гледжання, унікальныя выставы і вам пісаць варта.

Заканчэнне — на старонках 2,3.

ЗАПРАШЭННЕ

да ўдзелу ў адкрытым конкурсе
"Ігры фільм — дэбютная работа
(зборнік працягласцю — да 100 хвілін)"

Выгляд працэдур дзяржаўнай закупкі: адкрыты конкурс

1. Звесткі пра заказчыка:

1.1. поўнае найменне: Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь;

1.2. месца знаходжання: 220004, г. Мінск, пр. Пераможцаў, 11;

1.3. уліковы нумар плацельшчыка, заказчыка: 100618574;

1.4. прозвішча, імя, імя па бацьку кантактнай асобы: Чарвякоў Віталь Анатольевіч;

1.5. нумар кантактнага тэлефона / факса: +375172048607/2032559;

1.6. адрас электроннай пошты: ministerstvo@kultura.by.

2. Звесткі пра прадмет дзяржаўнай закупкі:

2.1. прадмет закупкі (назва): аказанне паслуг па вытворчасці фільмаў (у адпаведнасці з артыкулам 17 Закона Рэспублікі Беларусь ад 14 чэрвеня 2004 г. "Аб кінематаграфіі ў Рэспубліцы Беларусь");

2.2. код прадмета закупкі (пазвід АКРБ 007-2012) і назва прадмета закупкі ў адпаведнасці з ім): 59.11.11.000 Паслугі па вытворчасці кіна- і відэафільмаў;

2.3. аб'ёмы закупкі (у натуральным (з указаннем адзінкі вымярэння) або грашовым выражэнні):

- ігры фільм — дэбютная работа (зборнік працягласцю да 100 хвілін);

2.4. месца пастаўкі тавараў (выканання работ, аказання паслуг): г. Мінск, пр. Пераможцаў, 11;

2.5. крыніца фінансавання закупкі: рэспубліканскі бюджэт;

2.6. прыкладныя тэрміны ажыццяўлення закупкі: снежань 2016 г.;

2.7. патрабаванні да вытворцы фільма:

- вытворца фільма (прадзюсарам) або адным з вытворцаў фільма (прадзюсарам) з'яўляецца юрыдычная асоба Рэспублікі Беларусь, пры гэтым атрымальнікам сродкаў з'яўляецца рэзідэнт Рэспублікі Беларусь;

- работы і паслугі ў рамках вытворчасці фільма ажыццяўляюцца рэзідэнтамі Рэспублікі Беларусь і на тэрыторыі Рэспублікі Беларусь (за выключэннем выканання работ і аказання паслуг, якія ў Рэспубліцы Беларусь не выконваюцца або не аказваюцца, а таксама выпадкаў, калі вытворца фільма ажыццяўляецца сумесна з замежнымі вытворцамі (прадзюсарамі);

- наяўнасць вопыту працы ў галіне кінематаграфіі не менш за 5 гадоў;

- не менш за 70 % складу здымачнай групы складаюць грамадзяне Рэспублікі Беларусь, за выключэннем выпадкаў, калі вытворца фільма ажыццяўляецца сумесна з замежнымі вытворцамі (прадзюсарамі);

- наяўнасць уласных фінансавых і (або) прыцягнутых кадравых і матэрыяльна-тэхнічных магчымасцяў, неабходных для

выканання дамовай павінна ўключаць наступныя матэрыялы:

3.1. тэрміны і месца размяшчэння конкурсных дакументаў: запрашэнне да ўдзелу ў адкрытым конкурсе ва ўстаноўленым парадку размяшчаецца на афіцыйным сайце ў табальнай сетцы Інтэрнэт, створаным для размяшчэння на ім інфармацыі аб дзяржаўных закупках, у тэрмін не менш чым за трыццаць календарных дзён да дня адкрыцця конкурсных прапаноў;

3.2. конкурсныя (аўкцыённыя) дакументы размяшчаюцца:

3.2.1. на мове (мовах): беларускай і (або) рускай мовах;

3.2.2. па адрасе: <http://www.icetrade.by>;

3.3. прапановы:

3.3.1. месца (адрас) і парадок размяшчэння прапаноў падаецца ўдзельнікам праз яе размяшчэнне на афіцыйным сайце ў тэрміны, названыя ў запрашэнні, у парадку, устаноўленым конкурснымі дакументамі. Прапанова размяшчаецца ў форме электроннага дакумента ў адпаведнасці з патрабаваннямі конкурсных дакументаў;

3.3.2. тэрмін для падрыхтоўкі і падачы прапаноў: да 22 лістапада 2016 г. уключна;

3.3.3. да ўдзелу ў адкрытым конкурсе дапускаюцца:

3.3.3.1. юрыдычныя асобы, якія адпавядаюць кваліфікацыйным патрабаванням да ўдзельнікаў. Удзельнікі не могуць быць асобамі, названымі ў пункце 3 артыкула 14 Закона Рэспублікі Беларусь ад 13 ліпеня 2012 г. № 419-3 "Аб дзяржаўных закупках тавараў (работ, паслуг)";

3.3.3.2. юрыдычныя або фізічныя асобы, якія ўзялі на сябе ініцыятыву або адказнасць за фінансаванне і вытворчасць фільма і ажыццяўляюць у якасці асноўнага віду дзейнасці кінематаграфічную дзейнасць.

3.3.4. кваліфікацыйныя даныя ўдзельнікаў, уключаючы пералік дакументаў і звестак для іх праверкі:

- у адпаведнасці з артыкулам 15 Закона Рэспублікі Беларусь ад 13 ліпеня 2012 г. № 419-3 "Аб дзяржаўных закупках тавараў (работ, паслуг)";

- рэгістрацыя ўдзельніка юрыдычнай асобы як рэзідэнта Рэспублікі Беларусь павінна быць не менш за 5 гадоў (дата і нумар рэгістрацыі ў Адзінным дзяржаўным рэгістры юрыдычных асоб і індывідуальных прадпрыемстваў);

- вопыт статутнай дзейнасці па вытворчасці фільмаў — не менш за 5 гадоў (пералік выработных фільмаў за 2012 — 2016 гг. з пазначэннем заказчыка і года заканчэння вытворчасці);

3.3.5. інфармацыя аб ўдзеле ў конкурсе суб'екта малага і сярэдняга прадпрыемства: на агульных падставах;

3.4. іншыя звесткі, устаноўленыя заказчыкам:

- літаратурны сцэнарый фільма ў 5 экзэмплярах на папяровым носбіце і адным — у электронным выглядзе ў фармаце pdf (праваўладальнік (праваўладальнікі) для апаўважэння аб належаў ім выключным праве на сцэнарый мае права па сваім меркаванні выкарыстоўваць знак аховы аўтарскага права, які змяшчаецца на кожным экзэмпляры сцэнарыя і абавязкова складаецца з трох элементаў: лацінскай літары "С" у акружнасці, імя (наймення) праваўладальніка (праваўладальнікаў), года стварэння сцэнарыя;

- сінопсіс другой і наступных серый фільма;

- копію аўтарскага дагавора з аўтарам сцэнарыя фільма;

- копіі дагавораў з аўтарамі фільма на стварэнне фільма.

- папярэдні разлік кошту фільма, у тым ліку з пазначэннем артыкулаў выдаткаў і памеру чаканага прыбытку, пры гэтым удзельнікі конкурсу павінны быць забяспечаны захаванне памераў фінансавання вытворчасці фільмаў за кошт сродкаў рэспубліканскага бюджэту, вызначаных падпунктам 1.2 пункта 1 Указа Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь ад 5 снежня 2011 г. № 567 "Аб мерах па дзяржаўнай падтрымцы і стымуляванні развіцця кінематаграфіі";

- бухгалтарскі баланс і справаздачу аб прыбытках і страхах на апошнюю справаздачную дату (пры вызваленні асобных катэгорыяў юрыдычных асоб ад абавязку выдання бухгалтарскага ўліку і складання справаздачнасці — справаздачу аб фінансава-гаспадарчай дзейнасці па форме дзяржаўнай статыстычнай справаздачнасці (для юрыдычных асоб Рэспублікі Беларусь);

- даведку з падатковага органа аб наяўнасці (адсутнасці) запазычанасці перад бюджэтам па сплачваемым ім плацяжам на 1-е чысло месяца, які папярэднічае дню падачы прапаноў;

- даведку банка, які абслугоўвае, аб наяўнасці грашовых сродкаў на бягучым разліковым банкахімі рахунку;

- план камерцыйнай рэалізацыі фільма на працягу трох гадоў з моманту яго стварэння (з пазначэннем усіх формаў яго распаўсюджвання і абрунтаваннем камерцыйнай эфектыўнасці праекта), зацверджаны кіраўніком арганізацыі;

- дакументальнае пацверджанне намераў сув'язі з удзельніцамі ў вытворчасці фільма альбо магчымасці ўдзельніка конкурсу забяспечыць фінансаванне за кошт уласных сродкаў і іншых крыніц, не забароненых заканадаўствам Рэспублікі Беларусь, у пісьмовай форме.

Падача конкурсных прапаноў ажыццяўляецца прэцэдэнтам у форме электроннага дакумента шляхам размяшчэння яго на афіцыйным сайце, а таксама яны накіроўваюцца на папярочным носбіце ў Міністэрства культуры (у 5 экзэмплярах) з пазнакай "на конкурс".

Тэрмін адкрыцця прапаноў — 23 лістапада 2016 г.

Тэрмін разгляду прапаноў — да 30 лістапада 2016 г.

Тэрмін дзеяння прапаноў — 60 календарных дзён.

Форум

63875(2),
або Сустрэчы каля
падпіснага століка

(Заканчэнне.
Пачатак на старонцы 1.)

згадайцеся дзе. Яшчэ раз пераканалася ў тым, што людзі, калі "Ідуць у свет", пакрываюцца абалонкай "культурацыі": яны ведаюць, што трэба газеты чытаць (лічыцца "харошым тонам"), вярта хадзіць у музей... Іх, неяк усё алагічна, як для мяне...

Я абяцаю данесці яе меркаванне да галоўнага рэдактара, і мы, задаволеныя адзін адным, развітаемся".

Карэспандэнт Волга Ропат знае: "Перш чым пісаць пра меркаванні наведвальнікаў, падзялюся назіраннямі. Для чаго чалавек прыходзіць у музей? Як на маю думку, каб адпачыць, забыцца пра хатнія клопаты, працу, непрыемнасці. Каб убачыць мастацтва і зразумець інтэнцыю аўтара. Магчыма, я ірацілі, але некаторыя адмыслова выпраўляюцца ў музей, каб забыцца на непрыемнасці. А іншыя, паглядзеўшы на жывальніцы палотны, кажучь пра... вылікаць асацыяцыі, успаміны..."

Паспрабавала "намацаць" аўдыторыю. Вынік наступны: газеты павінны існаваць, але выпісваць іх не жадаюць, таму што грошай шкода на падпіску (галоўная прычына), а таксама — усю інфармацыю можна знайсці... самі

"Культуры" як з'ява культуры бракуе даступнасці. Інакш кажучы, я ведаючы найперш (а мо і толькі) работнікі культуры і дзеячы мастацтваў. У дадзеным выпадку слоган "Культура" — газета для прафесіяналаў" — правамоцны і лагічны. Але ж у нас процімаюць іншыя патэнцыйныя падпісчыкаў, прафесія якіх не звязана з правамі творчасці. Гэта бацькі, чые дзеці займаюцца ў школах мастацтваў; неабякавыя асобы, якіх турбуе лёс роднай мовы, беларускай вёскі, нашых гістарычных помнікаў; айчыныя турысты, для якіх публікацыі "К" маглі б стаць дапаможнікам у справе выпрацоўкі чарговага маршруту для цікавай вандроўкі... Спіс, пагадзіцеся, можна доўжыць і доўжыць. Не стае чаго? Правільна: рэкламы. Сплю і бацьку, як абалал шашы ва ўсіх кутках Бацькаўшчыны мільгваюць у аkenцах транспарту банеры з надпісам "Культура" — газета для тых, хто любіць Беларусь". "Мары, мары..." — дадае да свайго спісу рэдактар аддзела Юген Рагін і працягвае: — Таму вельмі натуральным падалося тое, што маленькая прастора вакол нашага падпіснага століка

Газета
КУЛЬТУРА

ШТОЎДЕННАЯ ГРАМАДСКА-ПАЛІТЫЧНАЯ, ДЛЯ ДАСУГУ (КУЛЬТУРА, МАСТАЦТВА)

Выдаецца з кастрычніка 1991 года.

Заснавальнік — Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь. Рэгістрацыйнае пазначэнне № 637, выдадзена Міністэрствам Рэспублікі Беларусь. Рэдактары аддзелаў: Налева БУНДЗІН, Барыс КІПІ, Ілья СЕРЫН; галоўны рэдактар: Сяргей СЯРГЕЕВІЧ ТРАФІЛАЎ. Адаказны сакратар: Юры КАРТЭНІКА; рэдактары аддзелаў: Налева БУНДЗІН, Барыс КІПІ, Ілья СЕРЫН; адказны рэдактар: Дар'я АМЯЛЮКОВІЧ, Настася ПАНКРАТАВА, Аліна САУЧАНКА, Юлія ЧАРНЯКЕВІЧ; спецыяльны карэспандэнт: Пётр ВАСІЛЕЎСкі, Алег КІРМЯЎ, Алена ЛІШКЕВІЧ, Канстанцін АНТАНОВІЧ; карэспандэнт — Волга РОПАТ; мастакі: Сяніцкі — Наталія ОВАД; карэктар — Маш ХУТКОВА. Сайт: www.kimpress.by. E-mail: kultura@tut.by. Адрас рэдакцыі: 220013, Мінск, пр. Незалежнасці, 77. Паскі: 16-28, 94-98, чашвэрты паверх. Тэлефоны: (017) 334 57 97, (017) 334 57 23. Тэлефон-факс: (017) 334 57 41. Рэкламны адрас: тэл. (017) 286 07 97, 334 57 41. Выдавец — Рэдакцыйна-выдавчыцкі ўстанова "КУЛЬТУРА". ДЗ "КУЛЬТУРА". 220013, Мінск, пр. Незалежнасці, 77. Паскі: 16-28, 94-98, чашвэрты паверх. Бухгалтэрыя: (017) 334 57 35. Аўтары доўга наведальніцкае прозвішча, поўнае імя і імя па бацьку, пашпартныя звесткі (номера пашпарта, дату выданча, кім і калі выдадзены пашпарт, асабісты нумар), асабісты месца пражы, адрасы і адрасы адрасу, адрасы і адрасы імя і імя па бацьку. Меркаванні аўтара могуць не адпавядаць пункту гледжання рэдакцыі. Аўтары нясуць адказнасць за дакладнасць матэрыялаў. "Матэрыялы на правах рэкламы. "Культура", 2016, Налева: 4179. Індэксы: 03875, 038752. Роўненны кошт — па дамоўленасці. Падпіска ў ліпені 2016 года ў 22.00. Закош 2360. Рэспубліканскі ўнітарны прадпрыемства "Выдавецтва "Беларусь (Дом друку)". ЛП № 02330106 ад 30.04.2004. пр. Незалежнасці, 78, 220013, Мінск.

ў Мастацкім музеі сталася для пэўных наведвальнікаў нечаканай выспачкай для дыскусій і гутарак па душах. Вось шматлоўнай хвалі "прыбіла" да гэтай выспачкі двух мажнх мужчын у акуларах. Яны з цікавасцю глядзелі на стосікі нумароў "Культуры" і "Мастацтва". Бачылі гэтыя выданні ўпершыню, былі здзіўленыя, самі распалі гаворку пра лёс беларускай мовы (характэрна тое, што імгненна перайшлі з рускай на даволі прыстойную родную), пра Віцебшчыну, вёскі якой пусцую літаральна на вачах, пра экалогію, гісторыю, мастацтва. Яны ведалі нашых мастакоў, асветнікаў, колішніх князёў, арыентаваліся ў традыцыйнай культуры і класічным нацыянальным мастацтве... Словам, забралі з сабой падпісныя квіткі і пакінулі нам надзею.

галоўнае. А на будучыню, мяркую, паругімся пра яшчэ большую колькасць рэкламных улёткаў, прэзентацыйных матэрыялаў і яшчэ чаго-небудзь цікавага...

Здавае дзень у музеі спецыяльны карэспандэнт Пётра Васілеўска:

Мне было цікава гутарыць з людзьмі, якія могуць стаць маімі чытачамі, але, на маю думку, сама акцыя — гэта не зусім тое, чым мусяць журналіст займацца. Патлумачу чаму. Досыць часта я раніцай на працу еду з лецішча, якое знаходзіцца ў мінскім прыгарадзе. Да горада еду электрычкай. У вагоне гартаю матэрыялы, з якімі буду працаваць на працягу дня, настраіваю сябе на работу. І раптам з'яўляецца ў вагоне гандляр і пачынае зычным голасам, а то яшчэ праз узмацкаваны рэчыва свай тавар. Ох, як гэта напружвае!

Вось і я, хоць у дадзеным выпадку прапагандаваў культуру (як газету і як з'яву), але пры гэтым адчуваў сябе кімсьці нахшталт таго ган-

— Я бачыў зацікаўленыя твары наведвальнікаў Нацыянальнага мастацкага музея, назіраў, як маладыя людзі, не зацікавіўшыся па-

У залах музея і каля падпіснага стосіка было шматлюдна. Фота Аліны САЎЧАНКА

пярвым выданнем, расхвалілі візітоўкі "Культуры" і "Мастацтва", на якіх прастаўлены адрас нашага сайта, гутарыў з многімі, хто падыходзіў да стэнда, — дзедзіца ўражаннямі аглядальнік "К" Юрыі Чарнякевіч. — Нехта ўзгадваў ранейшыя рэдактарскія выданні, хтосьці казаў пра тое, што памятае часі, калі газета выходзіла на крайдаванай паперы, а яшчэ адзін з маіх суразмоўцаў доўга тлумачыў, што сфера культуры сёння проста выжывае... Карацей кажучы, шчырых размоў хапала. І гэта, мабыць, самае

дзяля ў электрычцы. Наведванне музея патрабуе адпаведнага настрою, які я сваёй прысутнасцю і дзеяннямі аб'ектыўна збівае, ствараю людзям назручнасці. Ну а самы прыемны момант, гэта калі я прапанавалі жанчыне сталага веку наш квіток на падпіску, а яна адказала: "Дзякуй. Газету "Культура" я куплю". Прыемна сустраць "нашага чалавека".

Да сустрачкі наступным разам! Месца яе абвясцім неўзабаве!

На 66-м годзе заўчасна пайшла з жыцця актрыса, удава народнага артыста ССР Уладзіміра Мулявіна, загадчыца музея У.Г.Мулявіна, Святлана Аляксандраўна МУЛЯВІНА-ПЕНКІНА. Калектыв Беларускага дзяржаўнага філармоніі глыбока смуткуе ў сувязі са стратай і выказвае шчырыя спачуванні родным і блізкім.

Конкурсныя цікавосткі і не толькі

(Заканчэнне. Пачатак на старонцы 1.)

"Заморскія" стравы

У асноўным конкурсе ігравага кіно сёлета будзе ўдзельнічаць 11 мастацкіх карцін, ва ўсіх ёсць шматлікія прызы і ўзнагароды. Пачнецца кінафестываль з лёгкага, рамантычнага расійскага фільма "Пецяярбург. Толькі па любові". Фільм адкрыцця — гэта альманах з сямі невялічкіх гісторыяў розных людзей пра культурную сталіцу Расіі. Кожная гісторыя мае свайго рэжысёра-жанчыну: Рэната Літвінава, Аксана Бычкова (дарчы, гэта ўжо другая яе работа пра Пецяярбург, першая — "Піцер FM"), Акісія Го, Наталля Кудрашова, Наталля Назарава, Аўдошца Смірнова і Ганна Пармас.

Фільм закрыцця — "Рэшткавыя выявы" вядомага рэжысёра Андрэя Вайды — апошняя карціна польскага майстра: 9 кастрычніка 2016-га яго не стала. "Рэшткавыя выявы" — трагічная гісторыя жыцця мастака з беларускіх земляў Уладзіслава Стржэмінскага, які змагаўся супраць цензуры і ўплыў сацрээлізму на творчасць. У адным са сваіх апошніх інтэрв'ю Вайда падкрэсліў, што гэтым фільмам ён хацеў папярэдзіць цяперашняе пакаленне палітыкаў ад празмернага ўмяшальніцтва дзяржавы ў культуры.

Фільм кітайскага рэжысёра Фан Сяогана "Я не Мадам Бавары" ўжо адзначаны прызам міжнароднай федэрацыі кінапрэсы кінафестывалю ў Торонта, а ў выканаўцы галоўнай ролі — актрысы Фань Бінбін — уражальная фільмаграфія і некалькі ўзнагарод за лепшую жаночую роль.

Бткі ж прыз таксама атрымаў крмінальны рэйлер "Чырвоны паук" польскага рэжысёра Марціна Кошалка, дзе ў аснову фільма пакладзена праўдзівая гісторыя серыйнага забойцы Караля Кота. Кіно абяцае быць змрочна-псіхалагічным нават па сваім напнятальным слогане: "Кожны забойца мае свой першы раз".

Рэйлер румынскага рэжысёра Крысціана Мундзью "Атэстат сталасці" — не больш не менш — атрымаў прыз за лепшую рэжысуру на Канскім МКФ. Мундзью называюць "хэдлайнерам новай румынскай хвалі" ў кінамастацтве і кажуць пра яго як пра аднаго з самых цікавых рэжысёраў Еўропы. Фільм —

выключная гісторыя бацькі і яго дачкі для засяроджвання ўвагі гледачоў вакол дыфункцыянальнасці грамадства.

У асноўным конкурсе дакументальнага кіно ўжо 12 кінастужак, з якіх 11 — фільмы замежнай вытворчасці. Стужка знакамітага ўраджэнца Беларусі рэжысёра Сяргея Лазніцы "Аўстэрліц" ўжо атрымаў шматлікія водгукі сярод многіх кінакрытыкаў і кіназнаўцаў. "Аўстэрліц" — кіно спакойнае вонкава, але ўнутры яго існуюць пытанне за пытаннем. Чорна-белая стужка пра назіранне за наведвальнікамі мемарыяла, створанага на месцы былога канцлагера як балючая, але не бескарысная памяць пра мінулае.

"Украінскія Шэрыфы" Рамана Бандарчука — невясёлая стужка пра сучаснае жыццё ўкраінцаў з сяла Старая Збур'еўка. Галоўныя героі — шэрыфы, якія дапамагаюць, ратуюць, аберагаюць жыхароў богам забытай вёскі ў той час, калі на ўходзе краіны ідзе вайна... Вытворчасць: Украіна, Латвія, Германія.

Па словах дырэктара праграма неігравага кіно фестывалю "Лістапад" Ірыны Дзяміянавай, адной з самых магутных карцін у гэтым конкурсе будзе стужка "Х'юстан, у нас праблема" рэжысёра Жыга Вірца. Дакументальная драма даследуе такія падзеі, як "халодная" вайна, высадка на Месцыя і іншыя, разглядае як іх карысныя вынікі, так і тыя, што нясучы разбурэнне ў жыццё. Стваралі карціну 5 краін: Славенія, Харвація, Германія, Чэхія і Катар.

Дарчы, упершыню на "Лістападзе" ў рамках конкурснай праграмы дэбютны фільмаў "Маладоць на маршы" сумесна з Дзяржавай Катар удзельнічае карціна вытворчасці Лівана "Забойчая здымка!" рэжысёра Мір-Жана Бу Шаая. Нягледзячы на свой "лістападаўскі" дэбют, фільм ўжо атрымаў некалькі ўзнагарод, адна з якіх — прыз лепшаму рэжысёру новага пакалення на Пекінскім МКФ у Кітаі. Крмінальная драма можа мець шакавальны спосаб апавядання, але прадэманструе гледачам новыя, нязвычныя, дзесці спрэчныя грані жыцця.

Фільм расійскага рэжысёра Івана Твардоўскага "Залогія" мае прызы гільдыі кіназнаўцаў і кінакрытыкаў на кінафестывалі "Кінатаўр" ды спецыяльныя прыз журы на МКФ у Карлсвае Варах. Галоўная героіня Наталля мае нешта агульнае з галоўным

героём Франца Кафкі — Грарам Замзам, але гісторыя яе зусім не падобная да гісторыі "Ператварэння". Архаічная драма з элементамі фантастыкі распавядае пра здбыццё сабе праз боль, адчай і... надзею.

Дзіцячыя прысмакі

Сёлета, па словах дырэктара "Лістапада" Ігара Сукманава, дзіцячае і юнацкае кіно будзе зусім не дзіцячым. Праблемы юнацтва без імітацыі непасрэднасці, а з усім праўдзівым, балючым начынем будзе прадстаўлены ў 8 кінастужках, дзе рэжысёры ніколі раней не асацыяваліся з дзіцячым кіно. А вось у пазаконкурсных паказах гледачоў чакаюць вясёлыя, авантурныя фільмы для сямейнага прагляду.

Так, конкурсны фільм знакамітага амерыканскага рэжысёра Айра Сакса "Маленькія мужчыны" ўжо адзначаны кіназнаўцамі як драма пра дарослыя праблемы. Два маленькія мужчыны — Джэйк і Тоні — зусім розныя, але для сяброўства не павіна быць адна глеба. А вось для варажасці — так. Семі дзіцяці канфілікуюць, што ў будучыню можа прывесці да разладу паміж лепшымі сябрамі.

Яшчэ адзін фільм "Лістапада" — гэта дастаткова вядомая сярод кінааматараў камедыя знакамітага французца Мішэля Гандры. Акрамя таго, што ў стужцы знялася зорка сусветнага маштава Адры Тату, там ёсць усё, што патрэбна для ўдмулівага сямейнага прагляду: праблема дзіцяцтва і сталення, адмова ад уціскання рэалінасці, сяброўства, першае каханне. Фільм таксама не столькі для дзяцей, колькі пра дзяцей і іх дарослыя погляды на жыццё.

Незвычайны, дзіўны, эстэтычны — эпітэты, якімі характарызуюць дэбютны фільм рэжысёра Ота Бала "Маленькая палыўнічая з Беркутам". Тры краіны прымалі ўдзел у стварэнні дзіцячых карцін — ЗША, Вялікабрытанія і Манголія. Гісторыя 13-гадовай дзяўчыны, якая пайшла супраць традыцый свайго народа і вырашыла стаць утай-мавальніцай дзікіх тлушак — гэта фільм аб незвычайнай мужнасці і ўменні марыць, пра ўвасабленне сваіх мар і цяжкай працы на шляху да іх.

Анімацыйны фільм беларускага рэжысёра Марыны Карлавай "Маці-чапля" прадстаўлены ў Нацыянальным конкурсе "Лістапада". Гэта 11-хвілінная гісторыя

жывёлы, праз якую і дзеці, і дарослыя вучацца разумець, што такое любоў і адказнасць.

Іншая мультыплікацыйная стужка ад жыха аднаго беларускага рэжысёра Наталлі Сурыновіч "Даша і людаед" (таксама ўдзельніца нацыянальнага конкурсу) — вясёлая гісторыя знаходлівай, бясстрашняй дзяўчынкі, якая дапамагла даросламу чалавеку цалкам змяніць жыццё. Дарчы, гэта анімацыя зроблена, як і "Маці-чапля", для расійскай кінастудыі "Саюзмультфільм".

Каларытныя дэсерты

Пазаконкурсная праграма апошніх трыўмінараў трох галоўных кінафестывалаў свету: Берлінскага, Канскага, Венецыянскага — "Львы, Мядзведзі, Пальмавыя галіны" прадставяць агульнапрызнаныя шэдэўры кінавытворчасці-2016. А вось, напрыклад, у рамках праграмы дакументальнага кіно "Музыка DOC" будзе паказаны фільм легендарнага амерыканскага рэжысёра Джыма Джармуша, вядомага ва ўсім свеце як класіка незалежнага кіно. Яго новая дакументальная стужка "Gimme Danger" як своеасаблівае прызнанне ў любові да культавага рок-гурта "The Stooges". У пазаконкурснай секцыі неігравага кіно "Кіно змен", дзе дэманструецца падборка дакументальных карцін пра сацыяльныя змены ў грамадстве, будзе прадстаўлены яшчэ адзін фільм Андрэя Вайды "Бесы. Праз гады".

Па той бок кухні

Праект для ўдзельнікаў кінаіндустрыі, а таксама ўсіх тых, хто хоча ведаць пра кіно усё і яшчэ больш, — індустрыяльная платформа. У рамках праекта будзе праведзена больш за дзесяць розных мерапрыемстваў: прэзентацыі, майстар-класы, сустрачкі з дырэктарамі кінакампаній, прадзюсарамі, рэжысёрамі, драматургамі, удзельнікамі міжнародных кінафестывалаў і іншымі. Удзел у індустрыяльнай платформе з'яўляецца бясплатным, але на некаторыя мерапрыемствы патрэбна папярэдняя рэгістрацыя (напрыклад, на адкрыццях платформ, якое адзначацца як "дзень віртуальнай рэалінасці"). Прайці рэгістрацыю можна на сайце "Лістапада".

Вольга СТАРОВОЙТАВА, студэнтка Інстытута журналістыкі БДУ

Рэпліка пра...

Мінскі рывлтар Аляксандр Гарашчэня са сваёй ацэнкай асобы і творчасці Рыгора Бардуліна стаў сапраўдным ньюсмейкерам кастрычніка. Маральную ацэнку ягонаму посту ўжо далі шматлікія карыстальнікі сеціва. Не выключана, што будзе ацэнка і юрыдычная.

Пётра ВАСІЛЕЎСКА

Я ж, пазнаёміўшыся з акаўнтам рывлтара яшчэ да яго блакавання, даведаўся, што ён прыхаў у Беларусь, калі яму было 24 гады, мовы беларускай не ведае, бела-

Ньюсмейкер і міфы

рускай літаратуры (і канкрэтна — творчасці Рыгора Бардуліна) таксама. У сувязі з гэтым мне згадалася выслоўе з савецкіх часоў: "Пастернака (Бродскага, Солжніцына) я не чытаў, но осуждаю".

Але падумалася мне вост пра што. Чаму на 25-м годзе існавання нашай краіны як суверэннай знаходзіцца тыя, хто глядзіць на беларусую ў Беларусі як на сацыяльна неабароненую групу? З майго гледзішча, абсалютная большасць тых, хто прыхаў да нас з іншых краін і атрымаў грамадзянства, беларускім пашпарта, прыналежаць да нашай культуры, да беларускай нацыі ганарацца.

А калі-нікалі ў сэнсе беларускага патрыятызму могуць і аўтаhtonю фору даць. Так што агрэсіўнае непрыманне беларусчыны — відавочная анамалія, але з яе праявамі даводзіцца сустракацца. Гэта як пустазелле: калі яго не выपालываць, расцясцяцца і заглушыць на ўсім абшары культурныя расліны.

Крані гэтай з'явы, мяркую, трэба шукаць у 1990-х, калі ў шэрагу дзяржаў, што ўтварыліся пасля распаду СССР, сёй-той стаў перад выбарам: ці прымаць як дадзенае новае сацыяльна-палітычныя рэаліі і культурныя прырыткі. У Беларусі пытанне так жорстка ніколі не

стала. Нацыянальныя меншасці ў нашай суверэннай дзяржаве адразу атрымалі немальна прэфэрэнцыі. Руская мова, "лінгва франка" савецкай краіны, мае ў нас статус дзяржаўнай, ды і людзям рускамоўным і псіхалагічна арыентаваным на тое ў Беларусі камфортна. Таму і дзіўная для мяне заява рывлтара.

Не буйна абгуляўшы і трактаваць канкрэтны эпизод як тэндэнцыю. Але ж можа надыйшоў час развіцця з міфам пра беларускую пам'яркоўнасць і нагадаць некаторым, што беларускае грамадзянства — гэта не толькі правы, але і абавязкі. У тым ліку і абавязак павяжаць краіну, якая дала табе дом і магчымасці.

Замежны вопыт у пра-
вадзены конкурс саў і
фэстывалю заўсёды
актуальны для нашых
творцаў і арганізата-
раў. Пра гэта мы і па-
гаворым з нашым вядо-
мым прадюсарам
Юрыем САВАШАМ.
Дададзім, што не так
даўно ў Жытоміры ад-
быўся II Міжнародны
фэстываль мастацтваў
“Песенны спас” імя
Уладзіміра Шынкару-
ка. Яго пераможцамі
сталі адразу некалькі
беларускіх артыстаў,
а сярод членаў журы
быў і наш суразмоўца.

Надзея БУНЦЭВІЧ

— Юрый Паўлавіч, вы
не ўпершыню выязджа-
еце на песенны свята,
што ладзіцца ў замежжы.
Што ў Жытоміры было
для вас самым адметным
з арганізацыйнага боку?

— Паўна, конкурс канфе-
рансёра. Па меншай меры, я
ніколі такога не сустракаў.
Між тым, узровень вядзення
нашых канцэртаў часам па-
дае жадаць лепшага, і пад-
обны конкурс мог бы садзей-
нічаць яго ўзняццю.

— Некалькі гадоў та-
му сталічная філармонія
спрабавала правесці такі
конкурс — дакладней, кас-
тынг. Але ўзровень прэзэн-
таў быў даволі сумнеў-
ным. Калі ж тэлебачанне
аб'юрыла набор вядучых,
чарга ахвотных патрапіць
на тэлеэкран выставіла
дэма праз усё фэа на вулі-
цы, ледзь не да аўтобусага
прыпынку...

— Каб забяспечыць до-
бро падырыхтоўку ўдзельнікаў,
трэба найперш вызначыць
адпаведны конкурсны
ўмовы, якія будуць патраба-
ваць неабходнага ўзроўню.
У тым жа Жытоміры конкурс
праходзіў у некалькі тураў. На
першым патрабавалася пра-
чытаць маналог: ці з нейкай
п'есы, ці гумарыстычны, якіх

багата складаюць пісьменні-
кі-сатырыкі, ці ўласнага сачы-
нення. Той, хто выйшаў у другі
тур, павінен быў весці песен-
ны конкурс. Кожны з вядучых
атрымліваў спіс канкурсантаў
і іх праграму. А тое, як прад-
ставіць таго ці іншага ўдзель-
ніка, як зрабіць “падводку”
да ягоняй песні, залежала
непасрэдна ад канферансёра.
І, вядома, патрабавала не толь-
кі папярэдняе прадуманага
тэксту, але і ўмення імправіза-
ваць, імгненна рэагаваць на
нейкія сітуацыйныя сітуацыі.
Думаю, штосьці падобнае бы-
ло б карысна ладзіць і нам.

— Ды я ж не супраць! А
колькі конкурсаў у нашай
краіне вы назавецце, дзе атэ-
нхваўся б песенны нумар
цалкам? Менавіта цалкам,
з усімі сваімі складнікамі —
так, які гэта і робіць публіка ў
час канцэртаў. Дык вось, такіх
конкурсў у нас няма — ні-
воднага. У чым тады сэнс ад-
нолькавых спаборніцтваў? А
між тым штогод узнімаецца
пытанне, які зрабіць кон-
курс “Славянскага базару...”
больш відовішчым, пры-
цэпальным для тых жа тэ-
леглядачоў. Наяўнасць шоу,
падрыхтаванага самімі ўдзель-
нікамі, а не зрэжысаванага
непасрэдна перад конкур-
сным выступленнем, шмат у
чым зняло б гэту праблему.
Але галоўнае — такі конкурс
быў бы непасрэдна звязаны з
канцэртнай практыкай, а не
адарваны ад яе. Тым больш
праходзіць ён непасрэдна ў
амфітэатры і збірае тых, хто
ўжо мае за плячыма не адну
вакальную перамогу. Чаму
б не зрабіць яго і сапраўды
конкурсам эстрадных арты-
стаў, а не адно вакалістаў?

— Думаю, мэтазгодна бы-
ло б змяніць сам фармат
гэтага конкурсу, які невыпад-
кова лічыцца адным з галоў-
ных у краіне. На цяперашнім
этапе гэты конкурс — адно
вакальны. Так, былі спробы
надаць яму рысы шоу, спалу-
чыўшы стэвы канкурсантаў з
нейкім відэазарагам, прыду-
маным рэжысёрам. Адзін год
такая ідэя была рэалізавана
на практыцы, але выклікала
шмат нараканняў і не зама-
цвалася. А справа ж не про-
ста ва “ўпрыгожванні”! Што
сёння патрабуецца ад эстра-
ды? Вядома, адно добрых
спеваў замала. Штогод мы
пераконаваемся ў гэтым на
тым жа “Еўрабачанні”. Дый
наша публіка прагне не толь-
кі палучыць, але і ўбачыць. Мы
ж творчым моладзь да гэтага
не рытуем, усё нашы кон-
курсы па-ранейшаму скан-
цэнтраваны на вакале.

Барацьба за выжыванне: але ці можна без яе?

— Ва ўласна песенным
конкурсе таксама былі не-
якія “разныячкі”?

— Так. Тое, што ён пры-
свечаны памяці Уладзіміра
Шынкарука, адбіваецца і на
яго праграму. У прыватнасці,
гэта суправаджаецца і на-
вавай аранжыроўкай, вельмі
часта — пераасанаваннем
твора, наданнем яму адмет-
ных сучасных рысаў. Дый
увогуле, чым больш будзе
разнастайных прачытанняў,
тым лепей. Да таго ж, з твор-
часцю ўкраінскага песеннага
класіка знаёміцца прадстаў-
нікі іншых нацыянальных
культураў, яго імя і творчасць
папулярныя ў нас — не на
словах, а на справах.

— Штосьці падобнае
можна назіраць і на не-
кастрых беларускіх кон-
курсах, асабліва “Імя-
ных”. І не толькі ў галіне
эстрады! Але шкада, што
падобныя з’яўляюцца ў нас
па-траху страчаюць былыя
машталы. Нават на “Сла-
вянскім базары ў Віцеб-

ска” раз-пораз даводзіць
чуць меркаванні, што
неабавязкова, маўляў,
абмяжоўваць спевакоў
славянскім рэпертурам.
Песні ж нацыянальных
творцаў там гучаць у па-
ўфінале, даючы (ці не да-
ючы) “пропуск” у фінал.
Вызваюцца і прапановы
памяць рэпертура конкур-
сных дзён, паставіць
сучасныя нацыянальныя
песні ў фінал, каб узняць
іх значэнне.

— Чым жа вам так ва-
кал надакучыў? Нагадаю
расійскі тэлепраект “Го-
лас”, некаторыя іншыя
замежныя конкурсы, дзе
нават адбор удзельнікаў
ажыццяўляецца “ўсплу-
ную”: журы слухае, па-
вярнуўшыся да музыкан-
таў спінамі.

— Ды я ж не супраць! А
колькі конкурсаў у нашай
краіне вы назавецце, дзе атэ-
нхваўся б песенны нумар
цалкам? Менавіта цалкам,
з усімі сваімі складнікамі —
так, які гэта і робіць публіка ў
час канцэртаў. Дык вось, такіх
конкурсў у нас няма — ні-
воднага. У чым тады сэнс ад-
нолькавых спаборніцтваў? А
між тым штогод узнімаецца
пытанне, які зрабіць кон-
курс “Славянскага базару...”
больш відовішчым, пры-
цэпальным для тых жа тэ-
леглядачоў. Наяўнасць шоу,
падрыхтаванага самімі ўдзель-
нікамі, а не зрэжысаванага
непасрэдна перад конкур-
сным выступленнем, шмат у
чым зняло б гэту праблему.
Але галоўнае — такі конкурс
быў бы непасрэдна звязаны з
канцэртнай практыкай, а не
адарваны ад яе. Тым больш
праходзіць ён непасрэдна ў
амфітэатры і збірае тых, хто
ўжо мае за плячыма не адну
вакальную перамогу. Чаму
б не зрабіць яго і сапраўды
конкурсам эстрадных арты-
стаў, а не адно вакалістаў?

— Вы маеце рацыю,
бо, да прыкладу, на тым
жа Мінскім міжнародным
Калядным конкурсе вака-
лістаў, які праводзіць наш
Вялікі тэатр, у трэцім туры
трэба паказваць сцэна-
вую оперную сцэну. Такім
папраўдзе оперным па-
дыродам гэты конкурс і вы-
лучаецца на фоне безлічч
іншых! А члены журы,
сярод якіх пераважаюць

— Ды я ж не супраць! А
колькі конкурсаў у нашай
краіне вы назавецце, дзе атэ-
нхваўся б песенны нумар
цалкам? Менавіта цалкам,
з усімі сваімі складнікамі —
так, які гэта і робіць публіка ў
час канцэртаў. Дык вось, такіх
конкурсў у нас няма — ні-
воднага. У чым тады сэнс ад-
нолькавых спаборніцтваў? А
між тым штогод узнімаецца
пытанне, які зрабіць кон-
курс “Славянскага базару...”
больш відовішчым, пры-
цэпальным для тых жа тэ-
леглядачоў. Наяўнасць шоу,
падрыхтаванага самімі ўдзель-
нікамі, а не зрэжысаванага
непасрэдна перад конкур-
сным выступленнем, шмат у
чым зняло б гэту праблему.
Але галоўнае — такі конкурс
быў бы непасрэдна звязаны з
канцэртнай практыкай, а не
адарваны ад яе. Тым больш
праходзіць ён непасрэдна ў
амфітэатры і збірае тых, хто
ўжо мае за плячыма не адну
вакальную перамогу. Чаму
б не зрабіць яго і сапраўды
конкурсам эстрадных арты-
стаў, а не адно вакалістаў?

— Да такіх конкурсаў я
стаўлюся з некаторай нася-
рожанасцю. Бо яны заснава-
ны не на нашым менталітэ-

ж іх папроста “не давуцьні”!
І не таму, што яны не справі-
ліся з ранейшымі заданнямі.
Асабліва крывадушна бывае, калі
бачыш, як чалавек пачынае
рабіць поспехі, становіцца
лепей за сабе ўчарашняга,
а нейкая недарэчная дроб-
бяз усё перакрэслівае, ро-
біць марнымі ўсе намаганні.
Зразумела, пры такіх умовах
члены журы папроста выму-
шаны “чапляцца” да лобіста
парушэння недасягальнага
на практыцы ідэалу — і хто
ад гэтага выйграе?

— Да такіх конкурсаў я
стаўлюся з некаторай нася-
рожанасцю. Бо яны заснава-
ны не на нашым менталітэ-

— Да такіх конкурсаў я
стаўлюся з некаторай нася-
рожанасцю. Бо яны заснава-
ны не на нашым менталітэ-

— Да такіх конкурсаў я
стаўлюся з некаторай нася-
рожанасцю. Бо яны заснава-
ны не на нашым менталітэ-

— Да такіх конкурсаў я
стаўлюся з некаторай нася-
рожанасцю. Бо яны заснава-
ны не на нашым менталітэ-

Адзін каментар на
поўным сур’ёзе вы-
казаў у СМІ цікавую
думку. Аказваецца,
даглядаць старыя
могілікі трэба з той
прычыны, што яны
могучь стаць прываб-
нымі турыстычнымі
аб’ектамі і прыносіць
грошы. Безумоўна,
гэта яўны “пэрагін”,
але... што тут ні кажы,
аднак эканамічны
складнік усё часцей
становіцца вызначаль-
ным, калі мы гаво-
рым пра спадчыну,
мастацтва і культуру
ў цэлым. Настолькі
часта, што ўсе іншыя
матывацыі, апрача
практычных, заста-
юцца па-за кадрам.
Ідэалізм даўно не ў
фаворы. А свядо-
масць, як вядома, у
пэўнай меры вызна-
чае быццё.

Ілья СВІРІН

Стаўшы краевугольным
камянем праіснаў у сферы
культуры, камерцыйны по-
спех істотна вызначае іх сут-
насць. Таму і зразумела, чаму
нават самы паважаныя тэ-
атры часта аддаюць перава-

гу не сур’ёзным спектаклям,
а шоу-атракцыёнам. І рэдка
хто задумваецца: а што ж
здарыцца, калі гэтая мяжа
парушыцца ўшчэнт? Балазе,
атракцыёнаў і без тэатраў
сёння хапае.

Раней мы адмяжоўвалі
сябе ад бяздушнага капіта-
лістычнага захаду. Цяпер,
наадварот, бярэм з яго пры-
клад. Але копія атрымліваецца
надта далёкай ад ары-
гінала. Бо гэта толькі ў нас
нехта ўсур’ёз абмяркоўвае
камерцыйны перспектывы
нават такога фэстывалю, як
“Берагіня”. На захадзе ўжо
даўно зразумелі: іх няма. Та-
му не варта і абмяркоўваць
лепей аздачыцца ў дадзеным
выпадку з усімі іншымі
параметрамі поспеху — мас-
штабам узроўнем і грамад-
скай вагой.

Вось, напрыклад, сусед-
няя Польшча, якая заўсёды
ўяўлялася нам аплотам не-
паўстрымнай камерцыі. З
акна аўтобуса яна сапраўды
нагадвае адзіны сцэнальны
рынак штату нашых “Ждані-
нікаў”. Ледзь не на кожным
кроку нешта прадаецца аль-
бо, прынамсі, рэкламуецца.
Але такое ўрачэнне, вядома,
ж, няпоўнае. Есць і іншая
Польшча, якая мае асабіста
куды цікавейшая. Штогод я

Культурнае “поле цудаў”

Адна з люблінскіх фестывальных імпрэз
з культурнай “не дзі ўсіх”.

выпраўляюся ў Люблін на
фэстываль “Inne Brzmienia”.
Яго канцэпцыя закладзена
ўжо ў самой назве: там гу-
чыць усё тое, што звычайна
не гучыць па радыё. Палітра
сама шырочкая, і гуру афра-
дэа можа суседнічаць з
афішэй з нямецкімі легенда-
мі індастрыял “Einsturzende
Neubauten”. Штогод у пра-
граме пазначана як мінімум
пару такіх легенд.

Але дзіўны перадусім не
гэта. Дзіўней тое, што нема-
лы паводле свайго бюджэту
open-air — абсалютна бяс-

платны для наведвальнікаў.
Гэта па-першае, а па-дру-
гое — асноўнай крыніцай
фінансавання з’яўляецца
бюджэт Любліна. Горада, які
па сваіх памерах прыкладна
тоесны Брэсту.

Нашаму чалавеку дзіўна,
навошта муніцыпалітэт тра-
ціць народныя грошы, каб
пэўна частка таго ж наро-
ду (адначым, не такая ўжо
і вялікая) магла бясплатна
пабачыць, скажам, дара-
гога мегашоу японскага по-
стджазавага “Shibushigaku
Orchestra”, у якім на сцэну

— Да такіх конкурсаў я
стаўлюся з некаторай нася-
рожанасцю. Бо яны заснава-
ны не на нашым менталітэ-

— Да такіх конкурсаў я
стаўлюся з некаторай нася-
рожанасцю. Бо яны заснава-
ны не на нашым менталітэ-

— Да такіх конкурсаў я
стаўлюся з некаторай нася-
рожанасцю. Бо яны заснава-
ны не на нашым менталітэ-

— Да такіх конкурсаў я
стаўлюся з некаторай нася-
рожанасцю. Бо яны заснава-
ны не на нашым менталітэ-

— Да такіх конкурсаў я
стаўлюся з некаторай нася-
рожанасцю. Бо яны заснава-
ны не на нашым менталітэ-

K

K

Алгарытмы музычных перакладаў

На маю думку...

Алес КАМОЦКІ,
паэт, бард, музыкант

Спраўды, што агульнага можа быць між беларускімі і ірландскімі баладамі? Апошнія спачатку зацікавілі мяне сама па сабе — найперш прыгожымі мелодыямі, выразнымі інтанацыямі. Захацелася праспяваць іх на роднай мове і тым самым данесці да нашага слухача. Але пачаўшы працаваць, я хутка зразумеў, што проста перакласці не ўдасца: надта многа ў тых тэкстах не знаёмых нам географічных назваў, не прыдатных для беларускага маўлення і асабліва спеваў, ды і самі закранутыя тэмы, іх трактоўка патрабуюць дадатковага прыстасавання да нашага менталітэту. Але ж музыка такая шудоўная! Ну як ад яе адмовіцца? І я стаў тым балады “пераспяваць”, змяняючы дэталі. У выніку прыйшоў да складання новых твораў, але “паводзе ірландскіх матываў” — ірландскі нахвост варыяцый на зададзены музычнаму канву.

Змянілася найперш сама тэматыка балад. Якія асацыяцыі выклікалі мелодыі, пра тое я і склаў да іх вершы. Але змянілася сее-тое і ў самой музыцы: давялося “пагуляць” з рытмікай, тэмпамі. Такіх ірландска-беларускіх “пераспеваў” праз колкі

месяцаў набіралася каля двух дзясяткаў, і я зрабіў іх аўдыязапіс. Але застаўся незадаволены, і праца ішла яшчэ два гады. Да мяне далучыліся выдатны музыкант Купалаўскага тэатра Юрый Хілавец — мультыйнструменталіст, чалавек надзвычай творчы, зацікаўлены, з іскрынкай, запалам, жаданнем эксперыментавання, не спыняюцца ў пошукі. І чым больш мы гэта “корпалі” ў абраным матэрыяле, тым больш знаходзілі кропак яго судакранання з беларускім фальклорам. Зразумела, ні пра якую ідэнтычнасць не можа быць размовы! Але ў кожнай нацыянальнай культуры ёсць свае аналогіі той ці іншай з’явы, бо законы музыкі, чалавечай псіхалогіі адмяняць немагчыма, яны

дзейнічаюць, хай крыху па-рознаму, пры любых умовах. І раптам высветлілася, што тыя ж бойкія, жывыя ірландскія песенькі так падобныя да нашых беларускіх полечак! У гэтым змога пераканання кожны, прыйшоўшы на маю канцэртную праграму “Смак лістапада”. А тое, што яна будзе прэзентавацца на сцэне Рэспубліканскага тэатра беларускай драматургіі, дзе не ўпершыню ажыццяўляюцца міжнацыянальныя сінтэзы, удвая сімвалічна. Да разумення важнасці такога засваення і “перакладу” чужых культур я прыйшоў не адразу. Калісьці мяне вельмі ўзрадаваў, што ў тым жа Вільнюсе савецкія шлягеры гучалі па-літоўску. У 2009-м я выпусціў альбом “З бацькоў-

скай кружэлкі”, дзе былі сабраны замоўленыя мне тэлебачаннем пераспеваў, што называецца, ад праслаўтай “Муркі” да Гершвіна. Але самы моцны штуршок даў мне Зміцер Вайцюшкевіч: мы рабілі з ім спачатку японскія песні, потым італьянскія, французскія. Аглядаючыся назад, цікава назіраць, як змянялася маё “супрацоўніцтва” з першавытокамі. Спачатку былі звычайныя пераклады, а чым далей, тым больш з’яўлялася “беларускасці”, самых нечаканых “спляценняў” іншых нацыянальных культур з нашай. Навукоўцы невяпадкова называюць гэта “дыялогам культуры”. Бо з філасофскага пункту гледжання дыялог больш каштоўны за два асобныя маналагічныя выказванні: ў ім улічваецца момант успрыняцця, апырыцца парушаецца “закансерванасць”, адасобленасць, гэткае “культурнае гета”, узаімаеца не толькі жаданне штосьці сказаць, але і неабходнасць выслухаць, прыслухацца — і, урэшце, выказацца так, каб цябе зразумелі не толькі на радзіме. Эх, хацелася б пачуць і беларускія песні — па-ірландску, па-японску...

Занатавала
Надзея БУНЦЭВІЧ

Дзязжурны па нумары

Праз тры гады ў Мінску пройдуць Другія Еўрапейскія гульні. Рэзглянальныя алімпіяды (а менавіта так па аналогіі з алімпіядамі сусветнымі называюць Панамерыканскія, Панаарабскія, Усеафрыканскія, Азіяцкія ды іншыя гульні) — сусветны трэнд. Нават дзіўна, што Еўропа далучылася да яго толькі зараз. Дарэчы, бяруць удзел у Еўрапейдзе не толькі еўрапейскія краіны, але і такія, што географічна толькі часткова адносяцца да Еўропы (Азербайджан, Турцыя), і нават цалкам азіяцкія (Казахстан, Грузія, Армения, Кіпр, Ізраіль). Разам з Беларуссю на права правесці спаборніцтвы прэтэндавалі Нідэрланды, Вялікабрытанія, Расія, Турцыя, Польшча.

Пётра ВАСІЛЕЎСКИ

Трактоўка Еўрапейды

Як толькі стала вядома, што другая ў гісторыі Еўрапейды пройдзе ў Беларусі, у нас распачаліся дыскусіі адносна таго, якая нам з таго карысць. Дык тыя Нідэрланды ў свеце і так ведаюць, ім няма пільнай патрэбы сябе рэкламаваць. Пра Беларусь такога не скажаш. Таму я мяркую, што Беларусь ад правядзення Еўрапейды атрымае болей, чым выдаткуе, я маю на ўвазе не матэрыяльны прыбытак (гэта кампетэнцыя эканамістаў), ды і зрэшты не ўсё вымяраецца ў грошах. Еўрапейда — найперш магчымасць яшчэ раз нагадаць, што ёсць такая краіна — Беларусь, і ўмацаваць у вачах свету яе прывабны вобраз. Нездарма раённаму аб правядзенні ў Мінску Еўрапейды папярэднічаў аналіз не толькі спартыўнай інфраструктуры, але і турыстычнага патэнцыялу сталіцы. Прызнана, што ён адпавядае стандартам агульнаеўрапейскага спартыўнага свята. Але ў любым выпадку да Еўрапейскіх гульняў гандарскае асяроддзе будзе яшчэ палепшана, удасканалена. Цалкам верагодна, што з’явіцца новыя (абавязкова ўнікальныя) культурныя аб’екты. Вельмі спадзяюся, што ў сталічных музеях да 2019 года нарэшце завершацца перманентныя рамонтны. Больш за тое — з’явіцца новыя выставачыя залы.

Магчыма, спаборніцтва па некаторых спартыўных дысцыплінах могуць праходзіць не ў Мінску, а ў іншых гарадах Беларусі, дзе для гэтага лепшыя ўмовы. У тых жа Нідэрландах планавалася задзейнічаць пад Еўрапейду спартыўныя арэны ў сямі месцах. У нас жа, скажам, спаборніцтва па вяславанні больш зручна праводзіць у Брэсце. Шматфункцыянальная “Бабруйска-Арэна” будавалася да Чэмпіянату свету па хакеі і нічым не ступае арэнам сталічным. Годныя спартыўныя пляцоўкі ёсць ва ўсіх абласных цэнтрах. Калі Еўрапейда ахопіць не толькі сталіцу, але і іншыя гарады Беларусі, дык культурнай сферы ўсёй краіны гэта пойдзе толькі на карысць.

Знаходзячыся за мяжой, я меў магчымасць упэўніцца, што першае, што згадваюць звычайныя людзі, пачуўшы слова “Беларусь”, гэта імёны спартсменаў — Азаранка, Мірны, Домрачава... У свеце дагэтуль памятаюць эпохальныя хакейныя матчы Беларусь — Швецыя на зімовай Алімпіядзе 2002 года ў Солт-Лэйк-сіці, нашу перамогу 4:3. Што да нашай к у л ь в турцы, дык вельмі рэдка хтосьці (прычым, з тых, хто яшчэ памятае Савецкі Саюз) згадае хіба “Пеняроў”... Ведаючы такі расклад, будзе натуральным скарыстоўваць менавіта спартыўны формат, інфармацыйнае поле буйнамаштабных спартыўных спаборніцтваў для папулярызавання нашых культурных дасягненняў і гістарычных збыткаў.

Што б ні казалі пра эканамічны складнік Еўрапейды, а ў перспектыве — і Алімпіяды, маральныя дабыткі ад іх правядзення нашмат перакрываюць збыткі, так і магчымыя страты матэрыяльнага характару. Каму цікава, колькі каштавала Савецкаму Саюзу Маскоўская Алімпіяда або Беларусі — Чэмпіят свету па хакеі? Гонар жа за краіну не мае цаны. Асабіста я цалкам за тое, каб замахануцца “на Вільяма нашага Шэкспіра” і здзівіць свет шыкоўнымі дэкарацыямі і арыгнальнасцю рэжысёрскай трактоўкі імпрэзы.

Хто ж пакосіць траву на кургане?

27 кастрычніка ў Грамадскім прэс-цэнтры Дома прэсы і культуры культурную спадчыну. Гэтым разам — у ракурсе добраўпарадкавання нерухомай матэрыяльнай каштоўнасці. Што праўда, само паняцце добраўпарадкавання мела даволі размаітае значэнне — ад прывядзення да ладу цэлых кварталяў да пакошу травы на старым кургане.

Ілья СВІРЫН

Прамова галоўнага інжынера “Мінскай спадчыны” Міхаіла Жыха была даволі доўгай. Гэта сведчыла пра тое, што, не зважаючы на цяжкасці, гістарычны цэнтр Мінска развіваецца (рэгенеруецца, рэканструіруецца, джэнтрыфікуецца... — тут могуць быць розныя выказванні). У бліжэйшы час плануецца завяршыць работы на вуліцы Рэвалюцыйнай, а затым комплексна ўзяцца і за яшчэ адзін ацалелы лапак гістарычнай забудовы — Ракаўскае прадмесце. Самае прычынковае пытанне — перанос хлебазавода — па-ступова ўжо вырашаецца, архітэктары працуюць над праектам, і справа цяпер толькі за пошукм інвестараў.

Меркаванні адносна гэтых працэсаў, як вядома, вельмі розныя. Падчас прэс-канферэнцыі адбылася дыскусія, здатная выразна

акрэсліць водападзел паміж тэарэтыкамі і практыкамі. Спецыялісты аддзела архітэктуры Цэнтра даследаванняў беларускай культуры, мовы і літаратуры Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі, у кампетэнцыю якога ўваходзіць экспертыза практычных рашэнняў, крытыкавалі архітэктараў і іх заказчыкаў за “неаўтэнтычнасць” і заклікалі цвёрда прытрымлівацца Венецыянскай хартыі ды іншых базавых дакументаў у справе рэстаўрацыі. У той самы час, Міхаіл Жых пераканана, што ў рэальнай сацыякультурнай і эканамічнай сітуацыі агульна прынятыя не заўсёды працуюць, таму і ставіцца да іх належаць не дагматычна, а дыялектычна. Пытанне, хто тут мае рацыю, варта адклісці ў бок ужо хаця б з той прычыны, што ў жыллі зазвычай усё адно перамагаюць менавіта практыкі.

У сваю чаргу, загадчык Цэнтра археалогіі і Старажытнай гісторыі Беларусі Інстытута гісторыі НАН Беларусі Волга Ляўко закранула надзвычайную тэму — добраўпарадкавання археалагічных помнікаў, якія часта візуальна ніяк не вылучаюцца ў наваколльня ландшафце. На сёння такая праблема актуальная не толькі для неадаследаваных кургану і капішчав (а іх, як адзначыла спецыяліст, у нас шмат — як мала дзе ў свеце), размешчаных недзе ў “глыбокім лесе”, але і для тых аб’ектаў, якія добра вядучыны і могуць уяўляць немалы інтарэс для наведва-

льнікаў. Гутарка, напрыклад, пра гарадзішча на Менцы, старажытныя Дружкі і Шклоў. Сітуацыя тым больш дзіўная, што для прывядзення такіх помнікаў да ладу трэба непарушальна менш сродкаў, чым на рэстаўрацыю архітэктурных помнікаў. Дастаткова толькі рэгулярна выкошаваць траву ды ўсталяваць хоць які інфармацыйны знак — і аб’ект будзе выглядаць зусім іначай. Балазе, стаючыя прыклады ў нас таксама ёсць.

— Калі ў 1987 годзе я ўпершыню прыехала на аршанскае гарадзішча, там было проста страшна, — апавяла Волга Ляўко. — Зарасці, бруд, выпівохі пад кожным кустом... Але потым гарадзішчы ўлады ўзялі гэты аб’ект пад сваю пастаянную апеку, і сёння, завітаваючы туды, адчуваеш дух гісторыі горада.

Без сумневу, вырашальна падобныя праблемы павінны менавіта мясцовыя ўлады, на тэрыторыі якіх знаходзіцца той ці іншы аб’ект. У той самы час, ініцыятывы яны працягваюць нячаста, зазвычай “дэлегіруючы” яе спецыялістам НАН і Міністэрства культуры краіны.

— Як быццам мне самой належыць узяць у рукі газонакасілку ды навесці парадка на тым ці іншым помніку, — дадала Волга Ляўко.

У той самы час, ці не самы знакавы археалагічны помнік краіны — Мінскае замчышча — у бліжэйшы час глабальныя змены па спазнае. Для ўдасоблення ў жыллі грандыёзнага

праекта яго музефікацыі сродкаў няма і пакуль не прадабчыцца. Тым не менш, 950-годдзе Мінска прыпадае ўжо налет. Як адзначыў Міхаіл Жых, ёсць намер пакуль што хаця б “абазначыць месца” з дапамогай сродкаў добраўпарадкавання і ландшафтнага дызайну. Без сумневу, гэта вельмі свечасовае рашэнне: пакуль што на тым вызначальным для гісторыі лапіку ні пра Нямігу, ні пра бітву на ёй, ні ўвогуле пра вытокі цяперашняга мегаполіса нічога не нагадае — за выключэннем хіба паўсцёртай шылды на будынку Дома фізкультуры.

Загадчык аддзела архітэктуры Цэнтра даследаванняў беларускай культуры, мовы і літаратуры НАН Беларусі Таццяна Гаранская закранула таксама і такую важную тэму, як добраўпарадкавання элементаў гістарычных ландшафтаў гарадоў — і, у прыватнасці, поймаў рэкі. Яны таксама могуць разглядацца як помнік спадчыны і таксама зазвычай не патрабуюць касмічных сродкаў.

Журналістаў цікавілі і іншыя забладазненныя пытанні, датычныя тэмы спадчыны, у тым ліку і лёс квартала, вядомага пад назвай “Асмапоўка”. Выказаўшы сваё прыватнае меркаванне, Міхаіл Жых адзначыў, што гэты ўзор гарадабудування, без сумневу, варта захавання і абароны ад тых сучасных інтэрвенцыяў, якія ўжо распачаліся на яго тэрыторыі

Гуртка з генеральным дырэктарам Нацыянальнага мастацкага музея, заслужаным дзеячым мастацтваў Рэспублікі Беларусь, старшынёй Канфедэрацыі творчых саюзаў краіны Уладзімірам ПРАКАПЦОВЫМ праходзіла за кубачкам асаблівай зялёнай гарбаты (як зазначыў герой артыкула, эксклюзіўна напой, падараны кітайскімі калегамі, у старадаўнія часы пілі 23 імператары Паднябеснай). Гэта быў той выпадак, калі журналісты не паспелі задаць усе пытанні, пазначаныя ў штодзёніках, бо размова часта перапынялася тэлефанаваннямі і справамі, якія патрабуюць неадкладнага ўмяшальніцтва — сапраўды, працоўны дзень Уладзіміра Іванавіча шчыльна распісаны, і знайсці ў ім вольную гадзіну надзвычай складана. І ўсё ж мы змаглі накідаць эскіз партрэта чалавека, які без астатку аддадзены сваёй справе.

Падрыхтавала
Настасся ПАНКРАТАВА /
Фота Аліны САУЧАНКА

— Ці назіраеце вы змены ў становішчы музейнай справы краіны цягам апошняга дзесяцігоддзя?

— Я з'яўляюся старшынёй Савета дырэктараў музеяў Беларусі, таму ўсе тэндэнцыі, што адбываюцца ў рэспубліцы, бачу, як на далоні. Параўноўваючы з тым, што было дзесяць гадоў таму, музей сапраўды сталі запатрабаванымі. Кожны год у рэгіёнах з'яўляюцца адзін-два новыя. Зараз, наколькі мне не змяняе памяць, іх 154, і гэта без уліку тых, якія не падпарадкоўваюцца Міністэрству культуры. Вярнулася мода на стварэнне музеяў на прадпрыемствах, каб аднавіць гісторыю ў асобах і біяграфіях. З жыццямі прадпрыемства складаецца летапіс краіны. Тое каштоўна для выхавання новага пакалення, выхавання нацыі наогул. Гэта годны працэс, неабходны для асэнсавання свайго месца ў свеце. Па сутнасці, музейшчыкі займаюцца зберажэннем гістарычнай памяці народа, якая замацоўваецца ў скульптурах, карцінах, этнаграфіі, фальклоры, песенным мастацтве і гэтак далей.

— Ці можна весці гаворку пра тое, што музейная сфера сёння на ўздыме?

— Безумоўна! Паглядзіце, якую ўвагу надае ёй дзяржава! На нашы ўстановы выдаткоўваюцца вялікія грошы. Узнік форум музеяў Беларусі (першы адбыўся ў Іродне, праз два гады яго сустракаў Гомель, сёлета — Магілёў). Зрэшты, ініцыятарам стварэння гэтага мерапрыемства быў і я. Сёння форум мае добры рэзананс у прафесійнай супольнасці, з кожным годам удасканальваецца.

За савецкім часам музей часта ўспрымаўся ціхай гаванню, дзе можна было адседзець працоўны час, зрэдку ўздзімаючыся, каб правесці па залах школьнікаў. Негалосна нават было прынята накіроўваць высокапастаўленых чыноўнікаў, якіх праводзілі аднекуль на пенсію, дапрацоўваць век у музеі, маўляў, тут спакойна і бесплакотна. Сёння сітуацыя кардынальна змянілася: наша справа

патрабуе маладых, актыўных і ініцыятыўных людзей. Савецкая сістэма, якая для свайго часу была добрая, зараз не працуе. Цяпер музей мусіць аказацца ў добрым сэнсе слова агрэсіўным, выходзіць за свае сцены, ахоплівае вуліцу. У нас вялікі аб'ём платных паслуг, мы засвойваем новыя тэхналогіі, распрацоўваем сайты, вынаходзім шляхі супрацоўніцтва з медыя і рэкламшчыкамі. А гадоў трыццаць таму было дастаткова расклеіць афішы на тумбах. Але сёння іх ніхто не чытае. Таму стаўку варта рабіць на сацыяльныя сеткі, інтэрнэт, а ў штаце павінны працаваць маркетологі...

— Павінны, але ці ва ўсіх музейных установах яны ёсць?

на прапанаваць і добрую лічбу ў разліковым. Нават сантэхнік у нас павінен быць самы лепшы, падбраны на конкурснай аснове. Чаму? Бо і ад яго таксама залежыць імідж установы. Карацей, сёння чалавек прыходзіць у музей, купляе білет — і ўстанова абавязана яму даць паўнаўрастаны пакет паслуг.

— Аднак ні для каго не сакрэт, што ў галіне назіраецца вялікая "бягучка" кадрў, месцамі ўвогуле значны недахоп дыпламаваных спецыялістаў. Што вы робіце, каб прыцягнуць высакаякасны спецыялістаў, а пасля іх утрымаць?

— Я шчаслівы, што ад нас не збягаюць, а калі сыходзяць, дык на больш высокую пасаду. Што

маёй службы ў НММ, я "гаду" ўжо трэцяе пакаленне маіх намеснікаў. Моладзь дзейнічае, вядома, пад маім жорсткім кантролем: я ўсё праглядаю, кожную прапанову асабіста адсочваю. Без майго дазволу ў музей муха не мае права праляцець. Але ж трыццацігадовыя, бывае, не даганяюць мяне, бо маю шмат задумаў і імгзту для іх здзяйснення. Люблю з гэтага жартаваць, што хоць я і юны пенсіянер рэспубліканскага значэння, аднак у мяне вельмі многа энергіі, бо я савецкай закваскі чалавек. Вось, скажам, праект "Ноч музеяў", які прышоўся даспадобы публіцы: гадоў пяць таму сам прыдумваў, крэатыўу, а зараз адпусціў яго цалкам на моладзь. У мяне

вынайшаў на першым паверсе прасторы і перавыў туды нашых уражэнцаў: Івана Хруцкага, Вітольда Бялыніцкага-Бірулі, Станіслава Жукоўскага. Экспазіцыя паступова набліжаецца да таго, каб адпавядаць разуменню нацыянальнага музея. Але народнае мастацтва ў нас пакуль месціцца толькі ў філіяле, што ў Раўбічах.

— Музей беларускага народнага мастацтва ў Раўбічах знаходзіцца ў будынку былога касцёла, з-за чаго раз-пораз узніклі маёмасныя пытанні...

— Зараз усё спакойна і стабільна. Мы зрабілі ў гэтым філіяле НММ капітальны рамонт пад чэмпіянат свету... Уклалі вялікія сродкі: адрамантавалі кантрафорсы, пафарбавалі, замянілі шкло, умацавалі вітрыны. Па апошніх нават нагамі хадзіць можна, калі патрэбна замяніць лямпачкі ў жырандолі. Зрабілі і рээкспазіцыю. Дарэчы, падчас рамонтнага ў выпадкова знайшоў унікальныя эскізы музейнага ўказальніка аўтарства Віктара Асташчанюка. Хачу абмеркаваць са старшынёй Беларускага саюза майстроў народнай творчасці Яўгенам Сахутам магчымасць усталяваць указальнік на павароце на Раўбічах. Была яшчэ адна цікавая знаходка: у адным з пакояў адшукалі ключ, якім сімвалічна адкрывалі музей у снежні 1979 года. Яго ўжо адрэстаўравалі (ён быў зламаны), зараз робім адмысловую вітрыну для гэтага сведкі музейнай гісторыі.

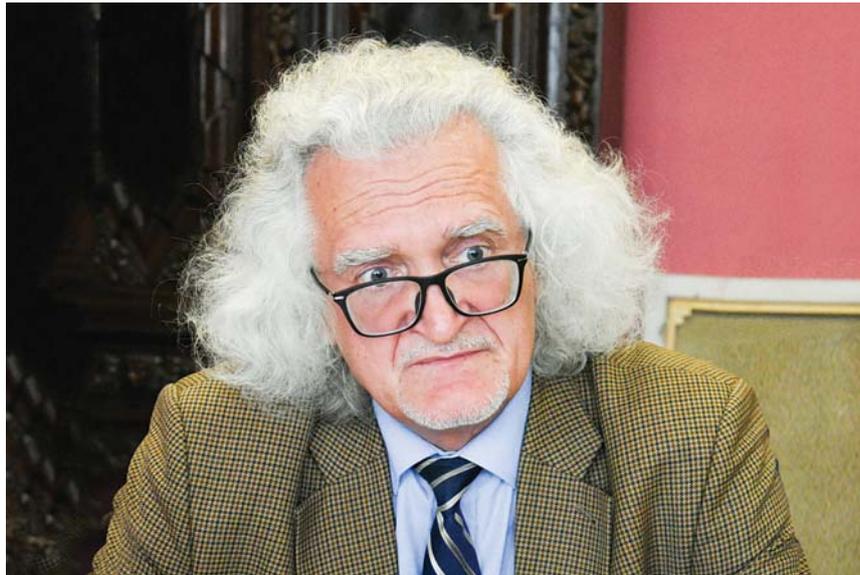
— У расійскім Эрмітажы з увахода кідаюцца ў вочы шматлікія лічбавыя прыставак з наборам функцый ад інфармацыйных да гульнявых. Ці будзеце вы займацца тэхнічным удасканальваннем абсталявання для наведвальнікаў?

— Тэхнічным сродкам павінна знайсціся месца, але нельга перастарацца. Гэта не музей нейкіх нанатэхналогій, няма патрэбы ля кожнай карціны вешаць плазменны экран. Мы выходзім з неабходнасці. Напрыклад, у раздзеле рускага мастацтва пры ўсёй павазе да Івана Шышкіна, не павесім 13 палотнаў яго пэндзля з нашых фондаў. Пледачу прапануем 3 — 5 карцін, астатнія востем будучы даступнымі для прагляду на лічбавай панэлі. З творчай спадчыны Вітольда Бялыніцкага-Бірулі НММ набыў 460 работ — гэта самая вялікая ў свеце калекцыя твораў майстра — таксама ўсе не выставіш. У такім выпадку зноў выратуе электронны каталог. Нашы наведвальнікі прывічаліся да аўдыягды. Між іншым, кожная адзінка каштуе 250 еўра. Упэўнены, хутка мы дадзём да таго, што не будзе гэтых найдарагіх прыстасаванняў. Асабіста ж мне аўдыягды наогул падаецца не самым гігіенічным прыборам, таму адразу ж патрабаваў набыць спіртавыя дыскі, каб праціраць прыстасаванні. На мой погляд, будучыня за смартфонам. Чалавек аплациць паслугу, спампуюе на ўласны тэлефон адмысловую праграму на пзуны тэрмін і пойдзе да экспазіцыі.

Але, якая б ні была тэхніка, без экскурсавода, без яго погляду, яго бліскучых вачэй не абыйсціся. На пытанне, так бы мовіць, не па сцэнар'і, можа адказаць толькі жывы чалавек.

— А вось адзін з нашых чытачоў паскардзіўся, што не змог замовіць экскурсію ў НММ на беларускай мове. Па яе вашы супрацоўнікі яго выправілі ў музей Купалы...

— Калі ласка, на беларускай мове дык на беларускай — у

Музей: сучасныя правілы працы

Будаўніцтва, прафесія і патрэба агрэсіўнага маркетынгу

— Прынамсі, у штатным раскладзе Нацыянальнага мастацкага такая адзінка значыцца. Бо музею патрэбна арганічна ўлівацца ў суцэльную дзяржаўную сістэму нароўні з нацыянальнымі прадпрыемствамі-гігантамі. БелАЗ, Мінскі трактарны завод і іншыя актыўна маркетуюцца ў тым ліку з прыцэлам на замежнага спажыўца. Тыя ж трактары прадаюцца ў 60 краін свету! Дык ваны, музей гарманічна ўбудаваны ў сістэму грамадскіх інстытутаў. Аднаго шкада: культура ў нас чамусьці досюль разглядаецца па рэшткавым прычыпле. Уключаю тэлебачанне: узялі заробак настаўнікам, узялі заробак сацыяльным работнікам, а культура — на апошнім месцы. Хаця гэта ж няслухна! Пры ўсёй павазе да прадстаўнікоў іншых прафесій, сёння культура ў сацыяльнай сферы павінна быць на першым месцы, бо выхоўвае нацыю.

Возьмем для прыкладу Нацыянальны мастацкі. У нас захоўваюцца ўнікальныя скарбы, супрацоўнікі маюць да іх наўпросты доступ. Каб мы ўзялі крыштальна чыстыя, прыстойныя людзей, у нас мае быць конкурс на кожную пасаду, а для гэтага неабход-

іншыя задачы: музейны квартал, будаўніцтва...

— Дарэчы, на якім этапе зараз знаходзіцца будаўніцтва музейнага квартала?

— Да 2019 года — тады Беларусь будзе святкаваць 80 угодкі з дня заснавання музея, а таксама сустракаць удзельнікаў II Еўрапейскіх гульняў, — павінны, калі эканамічны фактар нас не падкосіць, зрабіць яго. Засталося засвоіць тры мільярды рублёў. Вось цэплатрасу кладзём, выходзім у двор, пад дах пабудзены два будынкi — на Карла Маркса і на Кірава. Карацей, зараз мы перажываем другое нараджэнне. Сапраўды, будынак на Леніна, 20, у якім у 1957 годзе Алена Аладава стварыла музей, сябе вычарпаў. Тады тыя ўмовы былі нармальнымі, але як сёння існаваць музею, у якім, напрыклад, няма месца, каб выпіць кубачак гарбаты?

У музейным квартале ўршае з'явіцца народнае беларускае мастацтва — нездарма маем у назве азначэнне "нацыянальны". Да слова, калі я прыйшоў у НММ, ён па сутнасці з'яўляўся рэгіянальным філіялам вядомых рускіх музеяў. Пра айчыны ж і гаворкі не вялося. Таму найперш

нас няма з гэтым праблема. Мы працуем па-беларуску, па-руску, па-англійску, у аўдыягідзе ёсць нават запіс на кітайскай. Я даведаюся, хто з супрацоўнікаў адмовіў наведвальнікам: за такія справы дэпрэмірую. Звычайна, калі замаўляецца групавая ці індывідуальная экскурсія, людзі застаюцца задаволенымі, адзначаюць, на якім высокім прафесійным узроўні яна праведзена.

— Якія планы па замежных выставах? Абцяжаны Таір Салахаў, прынамсі, недзе зазвоніў...

— У кастрычніку ў нас адбыўся вучоны савет па міжнародных праектах. Так, з Салахамым справа пакуль застапарылася, але планы на яго застаюцца.

— Ці прычакаем цікавостак ад супрацоўніцтва з Домам-музеем Эль Грэка ў Таледа?

— 16 снежня ў Іспаніі ў Доме-музеі Эль Грэка адкрыецца выстава дванаццаці праваслаўных ікон "Прарокі ў ікананісе". Гэта, між іншым, мая ідэя. Калі ў свой час я прайшоўся па іх экспазіцыі, дык пабачыў шмат палотнаў пэндзля вялікага іспанца, дзе выкананы выявы вядомых і ў праваслаўі святых Пятра, Паўла, Мікалая. Я прапанаваў насупраць яго арыгінальных работ размясціць беларускія іконы з той жа тэматыкай. Прынамсі, павесіць побач выявы Пятра і Паўла (у нас таксама, як на вядомым творы іспанца, апостал Пётр стаіць з ключом, а апостал Павел — з мячом). Дарэчы, там я мяркую і сам напісаць карціну "Начны від Таледа": мы яшчэ паспаборнічаем з маэстрам Эль Грэка, у каго лепш атрымаецца... Вядома ж, жартую. (Іранічна ўсміхаюцца.)

Не кожны ведае, што пастаянная экспазіцыя ў Таледа невялікая, зняць 5 — 10 работ для замежнай выставы — значыцца, агаляць музей. Таму вядучыца перамовы толькі па 2 — 3 палотнах. Калі іспанцы не "заламоць" цану, дык мы з Таледа ў Мінск прывязем "Пятра і Паўла" Эль Грэка. Тады размесцім яе ў зале старажытнабеларускага мастацтва сярод нашых ікон. Мяркую, атрымаецца надзвычай добра.

— З замежнымі шэдэўрамі ўсё зразумела. Давайце вернемся да айчынных. Ці змяняецца сітуацыя вакол "Габелена стагоддзя" Аляксандра Кішчанкі?

— Гэта набалелая для мяне тэма. Я ўпэўнены, што "Габелен стагоддзя" павінен стаць "фіш-кай" для краіны, у якой няма настолькі раскручаных аб'ектаў культурнай спадчыны нахвалі спачывальні Тунтанхамона ці "Моны Лізы" Леанарда да Вінчы. У нас няма такой колькасці работ Шагала, як у Францыі, але ёсць надзвычай унікальны твор XX стагоддзя. Аляксандр Кішчанка — чалавек геніяльны, як я пісаў у сваёй невялікай кніжачцы пра яго, творца ад Бога. Ён змог на звычайных панэльных шматпаверховых зрабіць унікальную мазаіку, якая і сёння глядзіцца актуальна, калі яны атачаюць Нацыянальную бібліятэку! Прынамсі, да таго часу, пакуль побач з дэяментам ведаў не пабудавалі гандлёвы цэнтр... Упэўнены, і Палац незалежнасці, і аздабленне Нацыянальнай бібліятэкі выглядалі б зусім па-іншаму, каб Аляксандр Міхайлавіч быў жывы. Вядома рэч у мастацтве: палатно кан'юктурнае і актуальнае, а праз 20 — 30 гадоў яно выглядае астарэлым. А Кішчанка — заўсёды актуальны. Мазаіка "Партызаны" на Юбілейнай плошчы быццам толькі сёння зроблена!

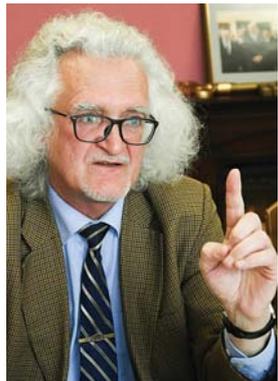
На жаль, лёс габеленаў Кішчанкі незаздросны. Шчасць з іх, якія да рэканструкцыі Вялікага тэатра оперы і балета ўпрыгожвалі яго сцены, знятыя і ляжаць недзе ў сутарэннях. Яшчэ два велізарныя габелены, што былі выкананы ў сааўтарстве з Міхаілам Савіцікім, таксама знятыя і дзесьці захоўваюцца. Але ж, перакананы, іх неабходна мыць і прыводзіць да ладу. "Габелен стагоддзя" знаходзіцца на адказным захоўванні на Барысаўскім камбінаце дэкарэтыўна-прыкладнога мастацтва імя Кішчанкі. Так, ён унікальны! Мы яшчэ не ў стане ацаніць яго па-сапраўднаму. Па-першае, як зроблена — такіх ткачых няма нідзе ў свеце! Па-другое, на ім уясоблены выбітныя асобы і няма больш у свеце мастака, які змог бы так годна скампанаваць, аб'яднаць гэтыя постаці ў адным творы. Больш ніхто ў свеце такі габелен ніколі не зробіць. Няма такой мануфактуры, няма тых габеленшчыц, якія ёсць на Беларусі!

І канешне, шэдэўр не павінен вісець у нейкіх неагульнадаступных будынках: "Габелен стагоддзя" мусяць бачыць людзі, таму месца яму тут — у музейным квартале! І ў Беларусі, лаверце, з Еўропы і Амерыкі людзі прыляталі б чартарамі, каб толькі пабачыць рукачыны суд. Я гавару на поўным сур'ёзе. У мяне яшчэ пры стварэнні генеральнага плана музеянага квартала быў разлік на суседні будынак па Кірава, 21. Але, калі заканчалі рабіць прыбудову, не хапіла рэсурсаў яго забраць. Зараз па гэтым адрасе размясціў суд Цэнтральнага раёна. На мой асабісты погляд, для такой установы сёння можна знайсці больш прыстасаванае памяшканне... Будынак жа быў бы да месца ў квартале. Разам з аўтарам нашага архітэктурнага праекта Андрэем Валадарскім мы пралічалі, што патрэбна будзе зрабіць толькі невялічкую надбудову — і "Габелен стагоддзя" атрымае годнае месца для пастаяннага экспазіцыянавання. У нас ужо ёсць міні-габелены, парцалены, шкло, таму можна было б той будынак адаць пад нацыянальнае дэкарэтыўна-прыкладнае мастацтва. Гэта рэальна.

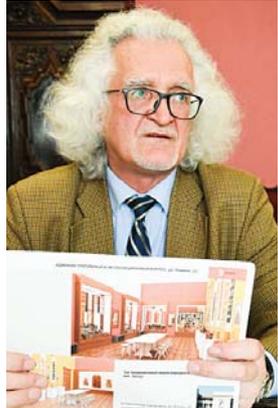
— Але ў "Габелена стагоддзя" тры праваўладальнікі. Тэарэтычна, яны могуць не пагадзіцца з вашай прапановай...

— Так, 1/3 частка твора належыць дзяржаве ў асобе Нацыянальнага мастацкага музея, другая траціна належыць Ніне Кішчанка з сынамі, апошняя — прыватнай асобе. Канешне, было б правільна выкупіць тую долю ў ўласнікаў, правесці сур'ёзную экспертызу і перадаць НММ усе правы на шэдэўр з умовай абавязковага экспанавання. Значыць, што праз тры месяцы пасля смерці Аляксандра Міхайлавіча выйшла пастанова Савета міністраў, па якой "Габелен стагоддзя" прызнаны аб'ектам гісторыка-культурнай спадчыны Рэспублікі Беларусь (1 катэгорыя каштоўнасці). Яго можна выстаўляць за мяжой, аднак прадаць нельга. Днямі ў мяне быў дырэктар Барысаўскага камбіната дэкарэтыўна-прыкладнога мастацтва Рыгор Шэмет, у чарговы раз абмяркоўвалі стан габелена. Штогод у Барысаў выязджаюць нашы рэстаўратары, разгортваюць трохсоткілаграмовую тканіну (нагадаю, габелен мае рэкордныя памеры 19 на 14 метраў), выласосяць, дэзынфіцыруюць яе і скруч-

■ "Цяпер музей мусіць аказацца ў добрым сэнсе слова агрэсіўным, выходзіць за свае сцены, ахопліваць вуліцу. У нас вялікі аб'ём платных паслуг, мы засвойваем новыя тэхналогіі, распрацоўваем сайты, вынаходзім шляхі супрацоўніцтва з медыя і рэкламшчыкамі. А гадоў трыццаць таму было дастаткова расклеіць афішы на тумбах. Але сёння іх ніхто не чытае. Таму стаўка на сацыяльныя сеткі, інтэрнэт, а ў штаце павінны працаваць маркетологі..."

■ "У нас захоўваюцца ўнікальныя скарбы, супрацоўнікі маюць да іх найпросты доступ. Каб мы ўзялі крыштальна чыстых, прыстойных людзей, у нас мае быць конкурс на кожную пасаду, а для гэтага неабходна прапанаваць і добрую лічбу ў разліковым. Нават сантэхнік у нас павінен быць самы лепшы, падабраны на конкурснай аснове. Чаму? Бо і ад яго таксама залежыць імідж установы. Карацей, сёння чалавек прыходзіць у музей, купляе білет — і ўстанова абавязана яму даць паўнавартасны пакет паслуг"

■ "На радзіме Эль Грэка мяркую і сам напісаць карціну "Начны від Таледа": мы яшчэ паспаборнічаем з маэстрам Эль Грэка, у каго лепш атрымаецца. Вядома ж, жартую..."

ваюць назад. Спадзяюся, што Банк развіцця Рэспублікі Беларусь сёлета зноў пасадзейнічае яго экспанаванню, бо габелену проста неабходна "дыхаць".

— Як старшыня Канфедэрацыі творчых саюзаў Беларусі ў ўваходзіце ў экспертную камісію па пацверджанні статусу творчага работніка. Цікава, ці магчыма ўвогуле ацаніць таго, хто ў камісію звярнуўся?

— У камісію ўваходзіць кіраўнікі трынаццаці творчых саюзаў краіны. Да нас з'яўляюцца сапраўды таленавітыя людзі. Але справа ў тым, што ёсць і тыя, хто прыходзіць па прафесійны сертыфікат творчага работніка, каб засцерагчыся ад падатковай інспекцыі. Яны сапраўды разлічваюць на гэты дакумент, як на "адмазку". Сярод сапраўдных творцаў сустракаюцца відэаочыны самадзейныя мастакі, людзі, што проста рыфмуецца словы...

— ...па прычыне Астаса Бэндара з яго безапеляцыйным "Я так бачу". Але як вы вымяраеце, дзе мастацтва, а дзе не?

— Возьмем мастакоў: творца можа і не быць членам Саюза мастакоў, але ў свой час скончыў профільную ВНУ, працуе, хтосьці нават невялічкія выставы ладзіць. Да такіх асоб у камісіі пытанню не ўзнікае. А іншы заходзіць з пасылам: "Я — геній". І усё. Сёння кожны лічыць неабходным даць парадку і пакрытыкаваць: "Ведаеце, трэба экспазіцыю змяніць", "А гэту карціну вось туды павесіце!" Калі ж цікавіцца, дзе вучыўся, у каго, чаго дасягнуў у прафесіі, а ў адказ чуеш нешта невыразнае, усё становіцца зразумелым.

— Як вы ставіцеся да таго, што найменне "музей" пачалі прыпісваць сабе арганізацыі, якія па сутнасці ім не ўз'яўляюцца. Горад завешаны рэкламамі "музеяў", якія не маюць да гэтага непасрэднага дачынення...

— Мне ад гэтага ніякавата. На жаль, пакуль не існуе закона, які б вызначаў, каму можна называцца музеем, а хто не мае права прыпісваць такі статус у сваю шылду. Яшчэ рукі да гэта не дайшлі, але абавязкова пытаннем патрэбна заняцца. Пакуль жа гэта на сумленні кіраўніцтва горада, органаў кіравання. Магчыма, нешта выправіць бы адмысловы савет пры Міністэрстве культуры...

Няма тут парадку, як і няма належнага кантролю за рэкламай у сталіцы. Мне хацелася б, каб было больш рэкламы, якая датычылася б устаноў культуры. Напрыклад, некалькі гадоў таму мы "засвоілі" андэграўнд ў падземным пераходзе ля Нацыянальнага банка Рэспублікі Беларусь. Мы адваявалі там рэкламныя плошчы для нашых афіш, наклеілі на прыступкі надпісы "Я іду ў музей". Дарэчы, прапанаваў калегам такія ж наклеікі размясціць на выхадзе са станцыі метро "Наміга": там жа некалькі музеяў у крокавай даступнасці — Леаніда Шчамілява, Міхаіла Савіцікага, Максіма Багдановіча... Гэта ж цэнтр горада! Мы, таксама, дасягнулі таго, каб станцыі метро былі прыгожа аздаблены: рэклама музея ідзе праз рэпрадукцыі палотнаў такіх вядомых суайчыннікаў, як Станіслаў Жукоўскі, Вітольд Бялыніцкі-Біруля. Стварылі сапраўдную музейную прастору і на вуліцы на падыходзе да НММ, дзе размясцілі рэпрадукцыі знакамітых карцін.

— У Год культуры Мінск расквэціла сацыяльна рэклама з аб'ектамі культуры...

— Але, звярніце ўвагу, у асноўным на ёй адлюстраваны адзін музей. Чаму падземныя пераходы столькі месяцаў аб'ектамі толькі яго выявай? У нас няма іншых аб'ектаў культуры, няма іншых музеяў?

Мне пасуе разумная рэклама. Прынамсі, падабаецца серыя "Смак беларускай мовы" — прыгожа, эстэтычна. А вось выява драніка ў форме сэрца "Я люблю Беларусь" выглядае надзвычай прымітыўна. На мой погляд, метро перагружана рэкламай, бывае, нават назву станцыі не адразу заўважыш. Я сам штодня едзьду ў метро з "Каменнай Горкі" ў цэнтр. Захапіўся добрай ідэяй аднаго з мабільных апэратараў — стварыць "бібліятэчныя" вагоны. НММ не пацягне па такім жа прычыне абклеіць вагон знутры карцінамі. Два гады таму мы замовілі знешняе аздабленне двух вагонаў, кожны з якіх курсіруе па адной з ветак.

Жыццё паказвае, што мала толькі размясціць рэкламу, трэба яшчэ пільнаваць, каб хтосьці яе не "удасканалі". Напрыклад, была ў цэнтры Мінска сітуацыя, калі сіцілайты (рэкламныя канструкцыі, якія усталяваюцца на тротуарах і ўздоўж праезджай часткі) пачалі "прывязваць" да асветляльных мачтаў. Нельга ж перасоўваць рэкламнае пано толькі з той нагоды, што яно па нейкіх прычынах камусьці замінае. Зараз па майей просьбе сіцілайты вярнулі туды, дзе яны павінны б стаць па логіцы.

— За савецкім часам існавала зручная для мастакоў сістэма закупаў. Зараз жа не кожны творца нават фінансавана адолее стварэнне эпічнага палатна, калі няма ўпэўненасці ў тым, што зможа яго прадаць. Ці можа музей стаць ініцыятарам нейкіх творчых замоў?

— Можам. Але мы павінны гарантаваць мастаку, што выкупіць заказ, а для гэтага неабходна знайсці спонсара ці замоўцам павінна выступіць дзяржава. Так, мювіэй айчынных палотны, што ўвайшлі сёння ў падручнікі, сталі нацыянальнай каштоўнасцю, у свой час былі зроблены па сацыяльным заказе. Чаму мы сёння ў жыванісе скаціліся на такую камернасьць? Мастакі нясуць у Палац мастацтва пейзажыкі, камерцыйна паспяховыя сюжэты, каб праз пару тыдняў зняць іх з выставы і гарантавана прадаць у салонах. Каму сёння патрэбна, напрыклад, гістарычнае палатно? А творцу, каб яго напісаць, неабходна набыць матэрыялы, правесці вялікую падрыхтоўчую працу, перачытаць таму ў бібліятэцы. Можна прайсці год ці болей, пакуль атрымаецца вынік. Мне здаецца, сістэма замоў змагла б выправіць сітуацыю. Пакуль музею не пацягнуць такі праект, бо нам патрэбна завяршыць пабудову музейнага квартала.

— Але якраз можна замовіць, каб да 2019 года закладна зрабілі...

— Можна да гадавіны адкрыцця комплексу такая карціна і павінна быць. Мы падумаем наконт тэматыкі. Трэба ўсё ўзважыць. Гэма вельмі важная, я згодзен.

У сустрэчы ўдзельнічалі Пётра ВАСІЛЕЎСКІ, Барыс КРЭПАК, Тацяна МАТУСЕВІЧ, Настасся ПАНКРАТАВА, Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ

Літаральна першы прыпынак на маршруце прынёс нам процьму прыемных сюрпрызаў. Усе іх можна аб'яднаць насценным дэвізам, які мы пабачылі ў кабінце загадчыцы сельскага клуба Святланы Буймістравай. На аркушыку паперы раздрукавана: "Хто хоча — шукае магчымасці, хто не хоча — шукае прычыну". Роботнікі культуры Вялікай Машчаницы паважаюць мудрага Сакрата. Мы — таксама. Гэта ж нібыта для творцаў выпактавана: "Хто хоча зрушыць свет, няхай зрушыць сябе". Вось і спрабуем гайдаць і гайдацца, гэтым разам — на Магілёўшчыне.

Журналісткі аўтатур газеты "Культура"

Яўген РАГІН, Кастусь АНТАНОВІЧ, Мінск — Бялыніцкі раён — Быхаўскі раён Магілёўскай вобласці — Мінск / Фота аўтараў

Клуб = тры асобы

Вялікая Машчаница — вёска Бялыніцкага раёна. З гэтага пункта і пачалі сваю чарговую выправу па пошукі нешараговага і яркага. І ў мясцовым СК натрапілі на тое, што шукалі. Гэты клубік з далёка не новым будынкам і пачыным аццпеннем падаўся адначасова і музею, і домам рамёстваў, прычым — да мажы ўтульнымі. Хата, як вядома, гасцінная гаспадаром. А за гаспадару на той час была тут хормайстар Клара Здрук, бо загадчыца СК скіравалася зранку на райцэнтраўскую нараду. Клара Ігнатаўна і патлумачыла нам, што ў танцавальнай (яна ж — і глядзельная) зале сабраны і выстаўлены мясцовыя ручнікі і поцілкі, а аснову калекцыі складаюць унікальныя вырабы з вёскі Воляніца. Праект па пашырэнні экспазіцыі называецца "Матулін куфар". Рэалізоўваюць яго некалькі дзясяткаў школьнікаў. Уяўляеце, якімі масавымі і неўтаймоўнымі бываюць тут экспедыцыі!

Ёсць і цікавы рамесніцкі рыштук. Доўга, да прыкладу, не магілі ўдзяміць, нашошта патрабавалася вельмі гэта драўляная скрыначка памерам амаль з абутковую. Аказалася, што яна, старадуняя, — для фармоўкі цэгля. Гліны ў наваколлі і

па сёння шмат, а васьмь ганчарнае рамяство, на жаль, не захавалася. А яшчэ ў клубе лядзцаца майстар-класы па пляценні паясоў, у адпаведным гуртку — пяць дзетак. Займаюцца ў Вялікай Машчаницы і бісерапляценнем. Мы спачатку іранічна да гэтага паставіліся. Хацелі распавесці, што васьмь для старшынні Беларускага саюза майстроў народнай творчасці Яўгена Сахуты "маргінальны" бісер — нібыта незагойны шрам на сэрцы нацыянальнай традыцыі. А Клара Здрук у адказ паказала беларускі арнамент з бісеру. І што тут скажаш? Карацей, мясцовыя "клубныя" кабеты ваўсо ламаюць стэрэатыпы, замест прычын выкарыстоўваюць магчымасці, план па аказанні паслуг выконваюць, вельмі грунтоўна займаюцца адраджэннем абрадаў ды яшчэ і "Культуру" выпісваюцьчытаюць.

Апрача загадчыка і хормайстара ў клубным штаце — і акампаніятар-паўставачнік Галіна Атрошкіна. Таксама ўнікальная асоба. Хоць і на пенсіі, але завочна вучыцца ў Магілёўскім вучылішчы культуры. Такі імплэт толькі прафесіяналу ўласцівы! (Зуважце, шанюныя чытачы, мы аб прафесіяналах будзем пастаняна гадваць цягам сённяшняга і наступных артыкулаў. І для гэтага будучы ў нас падставы, пра якія мы ніколі раней не казалі. Вы, спадзяёмся, заінтрыгаваныя?)

Тут і спыніцца можна было б ды перайсці да спраў бібліятэчных: будынак установы непадалёк ад клуба. Але вярнулася з Бялыніцкай Святланы Буймістравы і распавяла пра яшчэ адну праектную цікавостку — рэгіянальны конкурс "Бялыніцкая тэатральная вясень". Аказваецца, у кожнай клубнай установе раёна ёсць тэатральны калектыў, і ўвось яны збіраюцца на выні-

Газета "Культура" —

Бялыніцкі раён: адзін з праектаў — падпіска на "К"

ковы, так бы мовіць, батл. І Вялікая Машчаница тут — далёка не на апошніх месцах. А Клара Здрук патлумачыла, што дэкарацыі на клубнай сцэне — для чарговага спектакля і неўзабаве на рэпетыцыю збіраюцца самадзейныя артысты. І апошняе, але для нас на сёння — галоўнае. Па словах загадчыцы СК, "Культура" для супрацоўнікаў установы — газета родная, для прафесіі — неабходная, таму яны ўсе магчымасці для падпіскі выкарыстоўваюць. Дзякуй, шанюныя, за тое, што не згадвалі пра недахоп сродкаў і не шукалі прычын для бяздзейнасці. Такі высокі давер мы аб'ячаем цалкам апраўдаць.

(Не)лірычнае адступленне Яўгена Рагіна

Так, пра бяздзейнасць у гэтым клубе казаць не выпадае. Шмат выніковых праектаў, шмат прыкладаў удумлівай працы над адраджэннем мясцовых абрадаў. Я гадоў колькі таму быў у Вялікай Машчаницы, падчас той камандзіроўкі ці не ўвесь Бялыніцкі раён аб'ездзіў. Паездка менавіта тым і запомнілася, што ніякіх негатыўных эмоцый не прывёз. Рэдка такое бывае. Значыць, гаворка — пра сістэму карпаратыўнага яднання ра-

ботнікаў культуры вакол справы, карыснай для людзей. Пад уплывам пабачанага і пачутага мы з Канстанцінам нават споган для нашай газеты прыдумалі: "Культура" — для прафесіяналаў". Так, аптымізацыя нішчыць установы культуры і, адпаведна, нашых падпісчыкаў. Так, мы не выкарыстоўваем адміністрацыйны рэсурс для павелічэння падпіскі. Таму, натуральна, яна скарачаецца. Але я ідэаліст і веру ў прафесіяналаў. Прынамсі, яны сустракаюцца мне кожную камандзіроўку. І павярце, наш

біліся. Хтосьці скажа: "Звальнення Салаўёва не баіцца, таму можа працаваць, як мокрае гарыць". Загадзя аб'являем магчымае выказванне. Чаму? Прафесіянал заўжды застаецца прафесіяналам, нават калі і Сакратам не зачытваецца. Дамок бібліятэкі — таксама не з новых, і таксама з пачыным аццпеннем. Але памяшканні абнамянта, маленькай чытальнай залы і фондазахавання — ідэальна прыбраны, дагледжаныя, таму — таксама ўтульныя. Два камп'ютары (у клубе, дарэчы, таксама ёсць ноўтбук), "ксеракс" даюць установе дзелавітасці.

Юрыя Штраўцова.

Міраслава і Сяргея са Свiцiлавiчынаў.

журналісткі калектыў робіць і будзе рабіць усё для таго, каб адпавядаць прафесійным чытацкім запытам.

"Буслянка" без часопісаў?

"Культуру" выпісваюць і ў сельскай бібліятэцы Вялікай Машчаницы. Бібліятэкар — у джэрэтным водпуску. Другі год яго замяшчае Таццяна Салаўёва — пенсіянерка, якая ўсё жыццё аддала справе сельскай культуры. Яе веды зноў спатрэ-

Таццяна Ягораўна — качагар, прыбральчык, дворнік і бібліятэкар у адной асобе. Бібліятэкар, вядома, у першую чаргу. Чытачоў з пачатку дня не было. За ўчорашняе дзень наведаліся трынаццаць чалавек. Пры бібліятэцы дзейнічае сямейны клуб "Буслянка". Праўда, наведвае яго ўсяго тры сям'і, пераважна матулі, што знаходзяцца ў джэрце.

Праблема ёсць, і вельмі вялікая. "Бракуе літаратуры, якая карыстаецца попытам у чытачоў ся-

На людным месцы: аглядавая пляцоўка

Шукайце мужчыну!

ной універсальнай бібліятэкі пераўвасоблены ў вобразы літаратурна-гістарычных персанажаў. Скажам, у ролі графа Румянцава выступае Алег Аманьёў. Выстава спачатку працавала ў Гомелі, потым перабралася ў сталіцу. А хто яшчэ з абласных бібліятэкараў здольны на такую ўпэўненую творчую "экспансію"? І гэта яшчэ не ўсё.

Не так шмат мужчын занята ў бібліятэчнай справе. Але ёсць сярод іх проста ўнікальныя асобы. Прызнаюць, не аднойчы хацелі прысвятці ім грунтоўны матэрыял на старонках "К". Ды ўсё часу не ставала. Ініцыятыву, на шчасце, перахапіла ўсё тая ж абласная ўніверсальная. Не толькі прыдумала конкурс "Мужчына ў бібліятэчнай справе", але з дапамогай Беларускай бібліятэчнай асацыяцыі зрабіла яго рэспубліканскім. Спартыўнага стартуе ў

лістападзе. Цягам пяці этапаў мужчыны-бібліятэкары пастараюцца вызначыцца ў творчасці, прафесіяналізме, інтэлекце... Інфармацыю пра гэты адмысловае спаборніцтва чытайце ў наступных нумарах "К".

Яшчэ адна інфармацыя з Гомельшчыны. Тэму сапраўднага мужчыны ўзнімае і сямейны клуб эстэтычнага і патрыятычнага выхавання "Я", што дзейнічае пры Рэчыцкім гарадскім палацы культуры. Вось што піша ўдзельніца клуба Ульядзіслава Усціновіч: "Адбыўся вечар шанавання ветэрана Вялікай Айчыннай вайны Вячаслава Сяргеева. Ён быў сапёрам, даўшы да 90 гадоў. Сваё выступленне прысвяціў юбіляру вакальны гурт самадзейных артыстаў".

У Ашмянскай гарадской бібліятэцы № 1 прайшоў дзень інфармацыі "Шлюб і сям'я ў сучасным

грамадстве". Пра гэта паведамляе загадчык установы Людміла Зарэцкая. "Мерапрыемства, — удакладняе яна, — было прысвечана праблемам выхавання і адраджэнню традыцый сямейнага чытання. У дыскусіі ўдзельнічалі навучцы аграрна-эканамічнага каледжа, старшакласнікі гімназіі і сярэдняй школы № 2, а таксама дзеці разам з бацькамі".

Вядучы метадыст Лідскага раённага цэнтра культуры і народнай творчасці Ганна Некраш піша пра апошнія актыўныя свайго ўстановы. У прыватнасці, яблычны фэст адбыўся ў філіяле "Тарноўскі дом культуры". Апрача савадзінага дэфіле, з усяго наваколя прапаноўвалася канцэртная праграма, прысвечаная дзесяцігоддзю мясцовага сада. Выступілі народны ансамбль бытавых інструментаў "Каха-

Пачас сустрэчы ў Ваўчанску.

Вось і кастрычнік заканчваецца. І пісьмаў на адрас рэдакцыі паменела. Няўжо ўвось скарэцілася колькасць яркіх мерапрыемстваў? Каб знайсці таму катэгарычнае аб'яражэнне, звязанае па тэлефоне з Гомельскай абласной універсальнай бібліятэкай.

Яўген РАГІН

— Мерапрыемстваў — мора! — патлумачыў намеснік дырэктара па рэкламе і сувязях з грамадскасцю Алег Аманьёў. — Таму і няма часу на піяр. Але згодны, ступаюць трэба выпраўляць.

Чым жа быў адметны кастрычнік для гомельскіх кніжнікаў? Тым, да прыкладу, што яны здзівілі Беларускай бібліятэкай Нацыянальнай абласной фотавыставы "Кніжныя людзі", пра якую мы пісалі. У экспазіцыі — 35 работ прафесійных фотамастакоў. На кожнай супрацоўніцы аблас-

начка "Мажыкаўскага абласнага метадычнага цэнтра народнай творчасці рамеснікі з Шаркаўшчыны правялі майстар-класы па ткацтве, саломкапляценні, ганчарстве, роспісе па тканіне і разьбе па дрэве. Такім чынам рэалізоўваецца абласны праект Віцебскага абласнага метадычнага цэнтра народнай творчасці "Ад майстра да вучня". Вядучы метадыст гэтай установы Андрэй Стручанка дадае: "На Віцебшчыне адбыўся аглядна-конкурс сямейных дынастыяў сярод клубных работнікаў. У

27 кастрычніка ў выставачнай зале Віцебскага абласнага метадычнага цэнтра народнай творчасці рамеснікі з Шаркаўшчыны правялі майстар-класы па ткацтве, саломкапляценні, ганчарстве, роспісе па тканіне і разьбе па дрэве. Такім чынам рэалізоўваецца абласны праект Віцебскага абласнага метадычнага цэнтра народнай творчасці "Ад майстра да вучня". Вядучы метадыст гэтай установы Андрэй Стручанка дадае: "На Віцебшчыне адбыўся аглядна-конкурс сямейных дынастыяў сярод клубных работнікаў. У

рэдняга веку”, — кажа бібліятэкар. У першую чаргу, гэта беларускія перыядычныя выданні, дзе гаворка вядзецца пра арганізацыю хатняй гаспадаркі.

Словам, “Буслянка” ненаўмысна “галадае”. А васьм “Культуру”, паўторымся, бібліятэка выпісвае. Адзел ідэалагічнай работы, культуры і па справах моладзі не шукае прычыну, а знаходзіць магчымасці (чытай — фінансавыя сродкі). Гэта ж як газета павінна маральна кампенсаваць такія выдаткі?! Мы зноў згадалі пра кадравую стратэгію аддзела, скіраваную на падтрымку нашай

цэнтр культуры, бібліятэка ды фізіял музычнай школы. Сапраўдны асяродак культуры.

Трэба сказаць, што ў Свяцлавічы прыхэлалі а палове на другую. Па графіку, размешчаным на будынку, ва ўстановах культуры законны абыд. Аднак дзверы аказаліся не зачыненымі, а таму, пачуўшы ў фаязвонкія галасы, скіраваліся ў іх бок. Прычына нашай удачы ў тым, што большасць супрацоўнікаў — прыезджыя. Адна паведна яны не паспяваюць выправіцца на абыд дадому. Заспелі мы дырэктара сельскага дома рамёстваў Ірыну Цітаўцову і майстра Алу Кунічнікаву.

працай — вучні малодшых класаў Максім і Сяргей прышлілі ў Дом рамёстваў зусім не ў прызначаны для іх час і, тым не менш, з радасцю былі прыняты. А васьм дарослых займаецца ва ўстанове нашмат больш: 40 чалавек, з якіх большасць складаюць удзельнікі аматарскага аб’яднання для пахільных “Скарбіца”. Яны не толькі вучацца рукадзеллю, але і перадаюць свае веды па традыцыйнай культуры. Прыклад такой справы мы заўважылі на стале: Ала Кунічнікава зрабіла па ўзоры мясцовай жыхаркі Дар’і Цімафееўны папярэнюю копію сэрвэткі народнымі ўзорамі, характэр-

най гліны. Сёння ніводнага ганчара не засталася. Але неўзабаве ў Бялынічах можа з’явіцца і прафесійны ганчар. Пра гэта ў наступным выпуску нашага аўтатура.

(Не)лірычнае адступленне Кастуся Антановіча

Ірына Цітаўцова прапавала нам паўдзельнічаць у майстар-класе па ткацтве паясоў. З вялікім задавальненнем паўдзельнічалі б, каб не трэба было выпраўляцца на Бялынічы. Гэтая прапанова прымусліла задумацца пра ўмовы для асобнага развіцця ў горадзе, дзе амаль усе гурткі пятаныя ды размешчаныя на вялікіх адлегласцях, і на сяле, дзе ўсё побач і практычна бясплатна. Здавалася б, васьм яна, выдатная ідэя развіцця вёскі! Вось толькі не халае добрых варыянтаў працаўладкавання для дарослых.

для прафесіяналаў

Яна Дзмітрыева з дырэктары спецыяльнага ЦСК Тамары Гарынічанай

Пешшу па мастацтва

Цяпер пра сельскі цэнтр культуры. Мастацкі кіраўнік ЦК Ганна Дзмідава таксама рыхтуецца да “Бялыніцкай тэатральнай восні”: разам з шасцю школьнікамі рэжыруе пад “мінусоўку” музычную “Добрую казку”. Малая колькасць удзельніцаў тлумачыцца тым, што ў мясцовай школе большасць вучняў з вёскі Лебядзянка. Па сапраўды для імі прыязджае школыны аўтобус. Але ёсць і выключэнне з правілаў. Ходзяць у гурток нават дзеці з суседняй вёскі. А больш дакладна — адзін: 13-гадовы хлопчык з вёскі Красная пешшу прыходзіць па мастацтва.

Народнага ці ўзорнага калектыву ў клубнай установе няма. Ганна ж кажа, што час прышоў і гэтым займацца. Патэнцыял назапасіўся: у дзевяці гуртках займаецца паўсотні чалавек. Ды і план па аказанні платных паслуг выканаецца пераважна дзякуючы цікавай канцэртнай праграме.

Далей нас чакала бібліятэка. Вось то-

лькі там нечакана для нас аказалася... студыя па стварэнні кіліпаў. У бібліятэцы нараджаюцца відэаролікі, прысвечаныя самым разнастайным падзеям (да прыкладу, Дню Перамогі, святу 8 сакавіка) і нават птыганым, у тым ліку філасофскім. Дманструюцца яны ў школе, а таксама падчас мерапрыемстваў у Цэнтры культуры. А стварэ іх бібліятэкар Светлана Ісакова, якая, безумоўна, мае рэжысёрскі талент. Пакуль, па прызначэнні бібліятэжара, буктэатрыеры яны рабіць не ўмею, але, упэўнены, што ўсё яшчэ наперадзе. Спавядземся, у іх будзе прысутнічаць і родная мова. Да жалю, у роліках мы не заўважылі беларускай мовы. Светлана Ісакова прызнаецца, што нават уласныя дзеці яе ўшчуваюць за гэта, разумеючы важнасць роднага слова і любячы яго.

Маецца ў бібліятэцы і “кактэйль для дапытлівых”. Так называецца адмысловае прастора для дзяцей, напоўненая разнастайнымі энцыклапедыямі. Адметнасць яе ў тым, што кнігі размешчаны не на сталежках, а ў астах. Кожны можа пакарпацца ў іх і знайсці для сябе цікавае. Гэта мае свой эфект. Асабліва ўлетку. У час канікулаў кнігавыдача павялічваецца ці не ў некалькі разоў.

Са сціпласцю паказала нам Светлана Ісакова кнігі з аўтографамі, якія засталіся пасля шматлікіх сустрэч з пісьменнікамі. Заўважылі мы не адзін дзясятка кніг, што сведчыць пра вялікую актыўнасць бібліятэкі і яе запатрабаванасць.

Далей у аўтатура нас чакала малюўнае свяцлавіцкае возера з сям’ёй лебедзяў, а таксама ўстанова культуры Бялынічы.

Агульнае (не)лірычнае заканчэнне

І зноў аб прафесіяналах. На наш погляд, мы рэдка выкарыстоўваем гэта азначэнне... Зрэдзасць нам тэлефануюць і кажуць: “Пасля такой крытычнай публікацыі “К” выпісваць не будзем!” Мы ж заўжды прапаануем выкарыстаць газетную “трыбуну” для канструктыўнага дыялогу, і калі вашы аргументы ажажуча слушнымі, мы заўжды прызнаем віну і прынародна папросім прабачэння. Пакрыўджаныя чамусьці вельмі рэдка выкарыстоўваюць гэты шанец... Яны — прафесіяналы? Адказ на гэтае пытанне мы паспрабуем даць у наступных нумарах.

падпіскі. Абавазкова пагаворым пра гэта ў Бялынічах.

Мы ўжо развіталіся з бібліятэкарам, калі ўстанову наведваў першы на той дзень чытач.

Майстар-клас па ткацтве

Дома рамёстваў у Бялынічах няма. Ён з 2010 года працуе ў Свяцлавічах. Пад адным дахам былога дзіцячага садка, выкупленага ў свой час аддзелам культуры, тут яшчэ месца сельскі

Яны і паведамлілі пра новы цікавы трэнд: апошнім часам сталі рэгулярнымі экскурсіі ў Дом рамёстваў з Магілёва і Бялынічаў. Мэта такіх візітаў — знаёмства працоўных калектываў раёна і вобласці з традыцыйнай культурай. А паказваць у Свяцлавічах ёсць што: ва ўстанове займаюцца вырабам тэкстыльных лялек, у тым ліку аб’яргаваў, а таксама ткацтвам паясоў, вязаннем і вышыўкай.

У гурткі для школьнікаў ходзяць 18 дзяцей. Двух з іх мы заспелі за

нымі для Бялыніччыны. Цяпер яе можна, скажам так, тыражаваць і рабіць адной з візітовак традыцыйнай культуры раёна.

Пазнаёмлілі мы і з невялікай выставачнай залай. Найперш, уразілі вышытыя карціны паводле Напалеона Орды, якія выглядаюць, шчыра кажучы, эфектна. А васьм сучасных ганчарных вырабаў заўважыць не атрымаўся, хоць Свяцлавічы некалі славіліся гэтым рамёствам з-за выдат-

свяцлавіцкая бібліятэка. Вось то-

мерапрыемстве бралі ўдзел сем дынастый: Крыловы (Бешанковічына), Вайніловічы (Верхнядзвіншчына), Лубчонкі (Лыбаччына), Дзеравінкі (Пастаўшчына), Дзеравінкі (Сенненшчына), Бугаёвы (Талачыншчына) і Бондаравы (Шуміліншчына).

У Стаўрапальскім краі Расіі праходзіў заключны этап VII Міжнароднага спавянскага літаратурнага форуму “Залаты Вяцязь”. Свята ладзілася, у тым ліку, і аднаменным Міжнародным кінафорумам. Статутку Залатога Вяцязя атрымалі пісь-

меннікі з Беларусі Мікалай Гаўрылаў, Міхаіл Шэлехаў, Таццяна Дашкевіч.

Беларуская дзяржаўная акадэмія музыкі разам з Рэспубліканскай гімназіяй-каледжам пры БДАМ з наступнага месяца распачынае ў сталіцы і на Міншчыне сацыяльна арыентаваны творчы праект для дзяцей і моладзі “Дакарнанне”. Серыя канцэртаў — гэта справядзача лепшых маладых творчых сіл. Канцэрты абудуцца ў Вялікай зале Акадэміі, палацах культуры Барысава, Салігорска, Маладзечна, у Беларус-

кім рэспубліканскім тэатры юнага глядача, комплексе “Чыжоўка-Арэна”.

Загадчык аддзела традыцыйнай культуры Гродзенскага абласнога метадычнага цэнтру народнай творчасці Яніна Барысевич паведамляе: “У выставачнай зале абласнога метадычнага цэнтру 17 майстроў саломкапляцення вобласці прэзентавалі лепшыя работы, выкананыя ў традыцыйнай і сучаснай тэхніках, а таксама — аплікацыі і інструцыйны саломкай. Лепшымі прызнаны Вера Салдатава (Карэліцкі), Вера Чурэйна (Іўеўскі), Валян-

ціна Краўчук (Гродзенскі раён)”.
Фонд развіцця культуры і адукацыі чалавека і кафедр міжкультурных камунікацый Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта культуры і мастацтваў 2 лістапада ладзяць IV Адкрытую канферэнцыю “Культура і этыкет”. Мэта — фарміраванне і падтрымка інтарэсу да культурынага ладу жыцця. Мерапрыемства скіравана на павышэнне культурынага і адукацыйнага ўзроўню грамадзянаў нашай краіны.

Інфармацыя ад Валянціны Паўлоўскай. “Флейтыс-

тка Настасся Міклаш, — піша яна, — стала лаўрэатам першай прэміі XXII Міжнароднага конкурсу маладых выканаўцаў у Кішынёве. А займацца яна пачынала ў дзіцяцкай музычнай школе № 3 горада Баранавічы пад кіраўніцтвам Андрэя Канстанцінава. Потым былі музычны каледж і Акадэмія музыкі. Апрача таленту, дзяўчына мае вялікае працалюбства. У тым — залог яе поспеху”.

У Ваўкавыскім раённай дзіцячай бібліятэцы, піша яе загадчык Маргарыта Нікіфарова, адбылася сустрэча

чытачоў з камерычным дырэктарам мінскага выдавецтва “МЭТ” Алай Корбут. Сустрэча была прысвечана творчасці дзіцячай паэткі Рэнаты Мухі.

Навагрудскі раённы цэнтр рамёстваў запрасіў мам сваіх гурткоўцаў у госці. Мамы не сталі адмаўляцца і пазнаёмліліся з майстрамі, іх работамі і работамі родных дзяцей. Рамесніца Іна Анікевіч навучыла жанчын рабіць лялькі-мотанкі. Пра гэта паведамліла дырэктар раённага цэнтру рамёстваў Наталля Клімка.

Майстар-клас ад рамеснікаў у Шаршаўшчыне.

Малыя гурткоўцаў на мерапрыемстве ў Навагрудку.

Падчас рэгіянальнага свята ткацтва ў Гродне.

Ветран Валікай Айчынай ваіны Вячаслаў Сяргееў.

К

К

Як навесці масты з інвестарам?

Многія грантавыя праекты і інвестыцыйныя прапановы, якія закранаюць сферу культуры, ладзілі ў раёнах Беларусі яшчэ за савецкім часам, калі развівалася супрацоўніцтва з блокам краін сацыялістычнага лагера. Тое, фактычна, працягваецца і зараз, ужо ў незалежнай Беларусі, праўда, з куды большым размахам і рухам, бо інвестыцыі можна атрымаць не толькі дзякуючы іншаземцам, але і айчынным спонсарам ды інвестарам.

Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ

Напрыклад, я капісці ўжо згадваў пра тое, што ў прыстальнай вобласці з 1999 года ладзіцца абласны конкурс "Творчы Алімп Міншчыны", у якім штогод прысуджаюцца 10 індыўідуальных ці калектыўных прэмій і васьмі намінацыяў за высокія творчыя дасягненні ў сферы культуры і мастацтва. Кожная прэмія складае 30 базавых велічын. Таксама ў рамках конкурсу прысуджаецца грант аблвыканкама на рэалізацыю творчага праекта. Яго ўжо выйграла Няўжвіцкая цэнтральная бібліятэка, Старадарожскі раённы гісторыка-этнографічны музей (прычым інвестыцыі прыйшлі ва ўстанову культуры двойчы — у 2011 і 2015 гадах), Маладзечанскі маладзёжны музычны народны тэатр — на пастаноўку оперы, прысвечанай Міхалу Клеафасу Агінскаму, ды іншыя ўстановы вобласці.

Гранты можна атрымаць і дзякуючы супрацоўніцтву ў рамках Праграмы Арганізацыі Аб'яднаных Нацый. Скажам, у Мёрках, што на Віцебшчыне пры падтрымцы праекта ЕС/ПРААН "Экапартнёраства" зладзілі экалагічныя святы "Жураўлі і журавіны Мёрскага краю". На Капыльшчыне, у мясцовым гісторыка-краязнаўчым музеі, "прагучаў" праект "Міжрэчча Мажи і Морачы", а ў Рагачове ад замежных партнёраў атрымалі грошы на абнаўленне і адкрыццё новай выставачнай залы...

Ёсць і іншыя магчымасці. Напрыклад, ужо цэлы год культуротнікі могуць узяць удзел у праграме ЕС пад назвай "Most". На сёння, як паведамілі арганізатары, было атрымана каля 4 тысяч заявак на ўдзел у праекце, прычым прыкладна 600 з іх — у галіне культуры. Рэалізаваць свае планы ўдалося прыкладна кожнаму шостаму "культурнаму" ўдзельніку.

— Справа ў тым, што заяўкі ад работнікаў культуры часта маюць толькі нейкія агульныя палажэнні: выехаць за мяжу з калектывам, наведваць фестываль і гэтак далей, таму такія праекты ў нас проста не праходзяць, — патлумачыла "К" адзін з каардынатараў праекта Наталля Ількевіч. — У заяўках трэба пісаць канкрэтна, куды, на якіх умовах і навошта калектывы выязджае за мяжу, якія могуць быць канкрэтыя вынікі ад сумеснай дзейнасці з замежнымі арганізатарамі паездкі. Карацей кажучы, трэба адзначыць рэальную значнасць паездкі.

Акрамя таго, варта парупіцца і пра іншыя складнікі.

— Заяўнікам трэба загадзя прыдумаць сабе мэту, адшукаць партнёраў, склаці маршрут, з усімі магчымымі прыпынкамі і месцамі на чыгу, — адзначае член экспертнай групы, мастацтвазнаўца Таццяна Бембель. — На жаль, большасць супрацоўнікаў сферы культуры менавіта гэта аказалася досыць праблематычным.

На сёння ёсць, натуральна, і паслявоеныя прыклады замежных вандравак. Так, па словах Аляксандра Куркуля з Гродна, якая стала займаецца танцамі ў стылі "breaking", "hip-hop", "house", дзякуючы праекту "Most" ён разам з сябрамі прыняў удзел у "Catch The Flava breaking camp", а таксама ў фестывалі "Outbreak Europe", які праходзіў у канцы ліпеня гэтага года ў славацкай Банскай-Быстрыцы.

— На гэты фестываль брыжінгу прыехала больш за 200 танцораў з самых розных краін свету, — кажаў "К" Аляксандр Куркуль. — Кожны дзень адбываліся па тры майстар-класы ад сусветных легенд брыжінгу, мы знаёміліся з танцорамі з Польшчы, Літвы, Славакіі, іншых краін свету, прымалі ўдзел у самых розных акцыях і мерапрыемствах. Паводле праекта, нам апацілі выдаткі на дарогу і праżywанне, а таксама паспрыялі ў атрыманні візаў.

Падобная падтрымка, да слова, прадстаўляецца і ўсім іншым удзельнікам праекта, якія атрымалі стацію водгук на свае заяўкі. Што ж, неблага фінансавы "кастыль" для аматарскіх калектываў, якія існуюць на Беларусі пры розных раённых і сельскіх Дамах культуры і хочучы прадставіць сваё майстэрства на суд замежнага гледача.

Калі працягваць пералік наўжных магчымасцяў, дык гранты можна атрымаць і дзякуючы конкурсу мясцовых ініцыятыў "Садзейнічанне развіццю на мясцовым узроўні ў Рэспубліцы Беларусь". Напрыклад, пад грошы праграмы ў Слаўгарадзе мяркуючы ў бліжэйшы час арганізаваць Цэнтр сыраварства "Сырныя крама", таксама ладзяць не першы год фест "Гаспадарчы сыр".

Акрамя таго, пры арганізацыі і спонсарскай падтрымцы згаданага конкурсу ў гарадскім пасёлку Зэльва Гродзенскай вобласці быў адроджаны "Ганненскі кірмаш" — адзін з найбуйнейшых у мінулым гандлёвых і забавляльных фестываў Усходняй Еўропы. Садзейнічанне ў рамках агучнага праекта таксама атрымаў Зэльвенскі жамуеўскі рэчучы і адзеныя, вырабленых з традыцыйнага беларускага матэрыялу — лёну... Ды і на Чачыршчыне, у вёсцы Бабічы, мясцовы Цэнтр народнага танца, музыкі і песні таксама атрымаў 18 тысяч еўра праз падобную праграму. Кі адзначыла дырэктар установы культуры Людміла Міхайкоўская, на гэтыя грошы ва ўстанове зрабілі рамонт, а таксама плануецца набыць двое кроснаў ды зладзіць фестываль "Ручніковыя пльні".

Як бачна, паслявоенных праектаў, рэалізаваных праз айчыння ды замежныя гранты, на Беларусі — больш чым дастаткова. Але што ж трэба зрабіць дзеля таго, каб прэтэндаваць на спонсарскую падтрымку? Нехта з пачатку аддзелаў культуры раёнаў знаходзіць выйсце ў тым, што наўпрост кантакце з кіраўніцтвам музеяў ці гарадоў-пабрацімаў з суседніх краін (як я ўжо згадваў, тое самае рабілася і за савецкім часам), нехта самастойна выходзіць на прадстаўнікоў міжнародных арганізацый, акрадытаваных у Беларусі, а іншыя адпраўляюць заяўкі на гранты ва ўсе магчымыя і немагчымыя праграмы і праекты... Шляхі тут могуць быць розныя, але гаюнае — ініцыятыва, якая павінна выходзіць менавіта ад культуротнікаў. Бо спадзявацца на тое, што ў ДК якой-небудзь вёскі ці нават райцэнтра завітае багаты спонсар з кішэннямі, поўнымі грошай, сёння, як, да слова, і ў часы СССР, наўрад ці варта.

Усяго напрамкаў развіцця "Бетоннай лігзорнасці" — пяць. Першы этап — даследаванне і фотаздымка навакольнага асяроддзя на прадмет бетонных рэштак і жывых сістэм. Другая — стварэнне еўрапейскага "архіва руін". Наступны крок — наладжанне кантактаў паміж інстытуцыямі розных краін і мастацка інтэрвенцыя ў абарону бетонных аб'ектаў, "шэрыя зоны". Затым — асэнсаванне здзейсненых інтэрпрэтацый. Кожны з напрамкаў мусяць быць зафіксаваны кнігай-каталогам з работамі удзельнікаў праекта.

На сёння плёнам першай стадыі стала выстава беларускіх аўтараў "Арыенцыры і рэшткі", што наладзілася ў выніку гадавой серыі майстар-класаў спадара Мануэля мінскім мастакам і фатографам. Праекты 15 удзельнікаў, у ліку якіх і вядомыя беларусы імёны, прадстаўляюць індыўідуальныя кэвцы, асацыяцыі і асэнсаванні "бетоннай лігзорнасці", якая складае наш гарадскі асяродак. Сведка камуністычных утопіяў і яго "верны слуга", бетон дэманструе сваю дзіўную крохкасць і жыўчасць, свае вымушаныя выхад і стойкасць, смерць і працягласць. Сваю, як падкрэслівае аўтар праекта, канкрэтную, і, разам з тым, фантамную прысутнасць. Асаблівае выказанне Шродара на тэму (яго праект прадстаўлены ў асобнай залі) ураўнаважвае пасланне калеі, паставішы "на паўзу" выхад "манументальнага" матэрыялу і часу.

Шпацыр у пошуках мінулага?

Параўнаў рэшткі бетонных агародаў з абрысамі флейты, неапазнаны маналіт — з фарціяна... Падобныя музычныя паралелі правяла ў сваёй працы "To [be ton] or not to [be ton]" фатограф Вольга Кірылава, нават у падачы праекта прадставішы сваю серыю на пюпітры. "А чаму б гэтым матэрыялу не заслугаваць такога пшчотнага стаўлення?" — каментуе Мануэль. Бетон як матэрыял, што рассяпаецца і знікае, трымаючыся да апошняга за абяцанне сваёй непахіснасці — праект Кацярыны Іванцова "Бетонны характар". Падмуркі і чатырохкутнікі як чыстыя і лаканічныя формы — ідэю "магутных" і "бязмежных" пабудов развівае праект Алены Дамбровай "Бетон як лігзорнасць быцця".

Дзіўныя і непрыстасаваныя аздабленні Вольгі Мароз ("Па-

Прадмет цікавасці нямецкага мастака Мануэля Шродара — бетонныя руіны: Берлін, Мінск, Віцебск, Даўгаўпілс... Матэрыял, які быў створаны, каб замацаваць фундамент эпохі сацыялізму, сёння, нібы рэшткі шурпатага карабля, раскіданы па постсавецкай і еўрапейскай прасторы. Ці заўважаем мы, колькі шэрай каменнай масы пакінула вялікая "будоўля"? Састарэлыя і непатрэбныя канструкцыі, падмуркі, аздабленне, бетонныя каркасы і агароджы... — горад поўніцца "шкілетами" збудаванняў, прызначэнне якіх сёння вызначыць ужо праблематычна. "Бетонная лігзорнасць" — так называецца міжнародны праект Мануэля Шродара, у цэнтры якога бетон — як праваднік да большых утопіяў і сённяшніх рэфлексій. У Нацыянальным цэнтры сучаснага мастацтва прадстаўлены персанальная работа нямецкага аўтара "Захоўвайце спакой! Гэта праслужыць цэлую вечнасць", а таксама першая частка даследавання, зробленага разам з беларускімі мастакамі.

Дар'я АМЯЛЬКОВІЧ

тэрны мінулага"), якія намагаюцца ўпісацца ў гарадскі ландшафт, выяўляюць непасрэдную мімікрыю бетонных формаў пад функцыянальны ці эстэтычны гарадскі інтэр'ер. І, сапраўды, што значаць гэтыя "столікі", "столбікі", якія сустракаюцца як напаміні пра патрэбнае тэлефанаванне? Здаецца, мусяць быць камусці патэлефанаваць, але каму? Так і тут: яшчэ адзін пафарбаваны чатырохкутнік, але дзеля чаго? Колько яго прызначэнне? Бетон, падсумоўваючы, аказваецца ўсюдысыным: уфундаваным у гарадскую інфраструктуру (Павел Асіпаў "Сацыяльны арт"), раскіданым у выглядзе загадкавых маналітаў (Марына Бацкова "Склад злачынства — бетонныя маналіты"), усабляючым амбіцыі гарадскіх аб'ектаў (спартыўныя ці прамысловыя), будоўляю, якім так і не ўдалося ажыццявіцца (Настасся Бебчык "Бетон у руху"), Таццяна Свірэла "Энтрапія", тыя ж Кацярына Іванцова "Бетонны характар", Алена Дамброва "Бетон як лігзорнасць быцця"), спрабуючым перажыць сваю смерць, не заўважаючы яе (Алена Рабіна "Большыя быцця"), Павел Кандрусевіч "Інша жыццё"... Ды нават бетонныя шпалы, па якім скончэць дзеці, таксама "шлюць прывітанне" з "бетоннай эры" (Вольга Рэднікіна "Сляды. Зваротны адлік"). Усе гэтыя знакі сведчаць: мінулае не толькі атачае нас незаўважным экстэр'ерам, яно стала дзелью нас натуральнай звычайнай, якую мы не ў стане ўсвядоміць, па сутнасці, прыстаўку экс-можам смела памяняць на ін-тэр'ер).

— Праект і задумваўся з такой мэтай, каб у выніку даследавання мастакі дапамаглі заўважыць людзям бетонныя элементы і

фрагменты, на якія даўно "замялілася" вока, — каментуе Мануэль Шродар. — Бетон як сведка савецкай эпохі вяртае людзей да гістарычнага, паўсвядзенага кантэксту. І мне важна, каб людзі "адкрылі" яго нанова. Мне хочацца натхніць людзей задумачца: а што ж мяне атачае? Прыясеці да пэўнай рэакцыі і пачатку ментальнай працы. Падумаць, чаму ў большасці грамадства меркаванне такое, што бетон — гэта тшчосці непрывабнае? Чаму бетон выклікае адмоўныя асацыяцыі? Магчыма, ён атакаваў і вывезці тую працу, якую мы яшчэ не скончылі? Тое мінулае, з якім да канца не разабраліся, не асэнсавалі? Але што рабіць — вывезці гэтыя руіны на сметнік? Неверагодна дорага! Знішчыць? Цяжка. Выйсць — гэта творчасць. Толькі пераасэнсаванні гэты след, бетонныя рэшткі, дашы ім творчае прычтанне, мы можам стварыць нанова наша атачэнне.

Фатограф Алена Пратасевіч пацвярджае гэты пасыл сваім праектам "Concrete no more".

— У сваіх уласціваасяях, на маю думку, бетон сёння падобны да фатаграфіі, — распавядае яна. — Бо ў той момант, калі апошняга страчвае дакументальную прыроду, — яна выходзіць на тэрыторыю мастацтва. Тое ж зараз адбываецца і з бетонным матэрыялам. Калі мы сустракаем у горадзе пэўныя аб'екты з яго, яны, лічы, не даюць нам ужо аніякай інфармацыі: ад іх першаснай формы часам нічога не засталася. Усё, што яны "паведамяюць", — гэта некалі было нечым. Але менавіта ў такім стане — страцішы сваю канкрэтнасць — бетон і становіцца вольным у прычтанні, адкрытым да інтэрпрэтацыі, і, адпаведна, выяўляецца ў мастацкім рэчшчы.

Зрэз культурных практык

Дэлегат сусветнага форуму жыў у... вёсцы Бедулу?

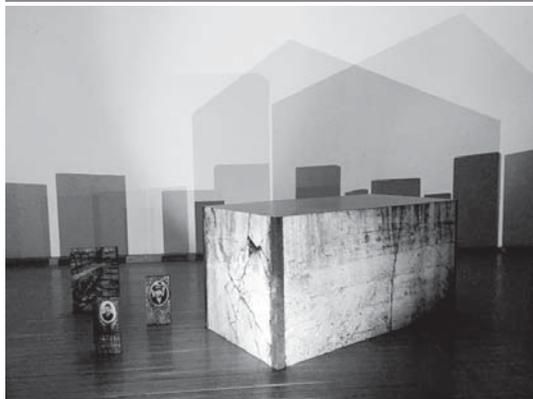

Сусветны форум супраўдзя паказава сваю культуру і ранастанісць. / фота аўтара

ІНДАНЭЗІЯ

У сярэдзіне кастрычніка на востраве Балі ў Рэспубліцы Інданэзія адбыўся Сусветны культурны форум — адна з найяскравых падзей у свеце ў сферы культуры. У рамках сумоўя ўпершыню прайшоў Міжнародны маладзёжны форум.

Рэспубліку Беларусь у Інданэзіі прадстаўляў дырэктар мастацкай галерэі "Універсітэт культуры" выкладчык Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта культуры і мастацтва, старшыня праўлення Мінскага абласнога аддзялення Беларускага фонда культуры Павел Сапоцька.

Мануэль Шродара. Праект-інсталляцыя "Захоўвайце спакой! Гэта праслужыць цэлую вечнасць".

Мануэль Шродара. 3 праект "Вялікая ілюзорнасць".

"І бетон пад нашымі нагамі...."

Другое жыццё рэштак эпохі

Іва Дройна. 3 праект "Бетонныя арэфакты".

Павел Осіпаў. 3 праект "Сацыяльны арт".

— Так, у выказваннях беларускіх мастакоў бетон падаецца і пяшчотным, і графічным, і грувацім, ці наадварот — безабаронным, мы бачым розныя элементы, іх тэкстуру — і пачынаем заўважаць сваё асяроддзе, — дадае нямецкі мастак. — Наступны крок — непасрэдная праца з ім.

Горад мёртвых?

У зале слабое святло. Гучаць спевы хору. Я стаю перад надмагільнымі плітамі з выявамі людзей і бетонных ландшафтаў. У сярэдзіне інсталляцыі — вялізны шэры куб, які адкідае цень на сцяну. Таксама цені ад плітаў збіраюцца ў фантомны горад,

які, здаецца, паўстае ўдалечыні. Персанальны праект-інсталляцыя Мануэля Шродара "Захоўвайце спакой! Гэта праслужыць цэлую вечнасць", прызначае, шакуе сваёй змрочнай атмасферай. Але нельга адмовіць аўтару ў здаровай правакацыі і вострай назіральнасці, працы з формай. Мануэль падкрэслівае, што мастацтва для яго заўжды мае сацыяльнае вымярэнне і для яго важны адракат да якога ён звяртаецца. Персанальным адкрыццём мастака на постсавецкай прасторы стала выкарыстанне бетону ў якасці матэрыялу для вырабу надмагільных пліт. І менавіта апошнія сталі асновай яго праекта, ствараюшы

пасланне, адкрытае як для лакальнага грамадства, так і для больш шырокай аўдыторыі.

— Для мяне бетон не мёртвы, — значае Мануэль. — Ён мусіць быць пабудаваны назаўжды, але гэта толькі "афіцыйная" пазіцыя. Ён разбураецца, змяняе сваю форму, і тады мы можам бачыць на вуліцах, што нават маленькая расліна прабівае той самы маналіт, які мусіць "стаяць" намёртва. Ды і нават той самы "цяжкі" бетонны блок, які здаецца, "заклікае" да сваёй перавагі прысутнасці — таксама фікцыя. Ілюзія. І ў гэтым кантэксце могілак, смерці, я наадварот кажучу пра тое, што няма нічога веч-

нага і непахіснага. Смерць — гэта часам не толькі канец, а пераход да чагосьці невядомага, трансфармацыя, якая абячае штосьці новае. Я кажу пра смерць аднаго часу і пераход да іншага, пра "паўзу", якая, насамрэч, доўжыцца ўсяго адно імгненне.

— Але цені, якія працягваюцца на сцены, — яны ў маім прачытанні ствараюць горад страчаных лёсаў?

— Цікавая трактоўка. Вядома, кантэст задае ваша прачытанне. Але для мяне эмацыйнае ўздзеянне тут як спосаб завалодаць вашай увагай. Вы зайшлі, чуеце спевы хору, бачыце інсталляцыю, і пэўны шок, які, магчыма, ад-

чуваецца, спрацоўвае як момант пераключэння. Вы эмацыйна захоплены і паглыбляецеся ў маю работу, — а мне як мастаку тое і патрэбна. Зараз вы здольны засяродзіцца на праекце.

Звычайна для сацыяльнай свядомасці смерць — тэма табу, штосці цяжкае. Але для мяне як для мастака яна такой не з'яўляецца. Яна вартая асэнсавання і развагаў, як і іншыя бакі жыцця. Штосьці іншае можа прыйсці пасля яе. Вы бачыце горад мёртвых, але для мяне ён татальна адкрыты. Шэрыя цені на сцяне — як палатно мастака, на якім вы можаце намалюваць што заўгодна. Я запрашаю вас да стварэння. Але перад гэтым асэнсуйце сам момант спакою.

— Атрымліваецца, гэта зварот таксама ў будучыню?

— Менавіта. Але, вядома, у праекце ёсць два сэнсы. Першы — так, возьміце свой час, каб адкрыць свой розум. Сузірайце, медытуйце, будзьце лёгкімі, для таго, каб ствараць. Але іншы момант — гэта спакой, які можна пераключыць як і "будзьце ціхімі", "па-слухмянымі", будзьце падобнымі і аднолькавымі. Капіталізм паўсюль патрабуе згоды. Лягчыце тэлебачанне, слухайцеся, маўчыце і спажывайце. Сістэма будзе паўтараць гэта да той пары, пакуль мы не станем ментальна мёртвымі.

— Дык ці магчыма стварыць тую самую будучыню?

— Па сутнасці, я выступаю за смерць ілюзіі. У той час, калі ўсё памірае, знікаюць твае ілюзіі і чаканні, нараджаецца момант сузірэння і медытацыі. І, бадай, тое найвышэйшы момант паміж будучым жыццём і тым, якое сыхло. Вось яго: "Захоўвайце спакой!" І гэта вольная асацыяцыя: ні дрэнная, ні добрая, ні сумная, ні вясёлая. Гэта проста зараз — той самы момант.

Па словах Мануэля Шродара, яго праект прадстаўлены ў НЦСМ, атрымае далейшае развіццё і трансфармацыю. Наступны ж крок "Бетоннай ілюзорнасці" ў Беларусі — мастацкая інтэрвенцыя ў бетонны гарадскія аб'екты з дапамогай святла і праекцыі, які плануецца ўжо налета. Перафразуючы вядомую фразу з песні ірландскага гурта "U2" "And the ground beneath her feet" ("І зямля пад яе нагамі"), здавалася ... што гэта ўсяго толькі бетон пад нашымі нагамі.

Сусветны культурны форум (WCF) арганізаваны па ініцыятыве Міністэрства адукацыі і культуры Рэспублікі Інданэзія пры падтрымцы UNESCO. Асноўная тэма WCF-2016 — "Культура на карысць інклюзіўнага і устойлівага міру". Доклады асноўных спікераў форуму — навукоўцаў, дыпламатаў, журналістаў, кіраўнікоў буйных устаноў культуры і адукацыі — былі прысвечаны пытанням гуманітарнага супрацоўніцтва, устойлівага развіцця, мультыкультуралізму і міжкультурных камунікацый, шляхоў выйсця з міжнародных канфліктаў... Істотная роля адыграла Дэкларацыя тысячгоддзя Арганізацыі Аб'яднаных Нацый, Пакту Рэрыха, Канвенцыі UNESCO аб ахове і заахаванні разнастайнасці форм культурнага самавыяслення і іншым праграмным дакументам вядучых сусветных інтэграцыйных аб'яднанняў.

Генеральны сакратар ААН Пан Гі Мун у сваім відэазвароце заклікаў усіх "берагчы культуру як самае каштоўнае, кроккае, цудоўнае і высакароднае". "Культура збліжае, разнастайнае нашае жыццё, робіць выдатным кожнае імгненне і ратуе ад шэрасці і забыцця", —

адзначыў Пан Гі Мун. На форуме выступіла Дыя Сукарнапутры — прэзідэнт Інданэзіі ў 2001 — 2004 гадах, дачка Сукарна — першага кіраўніка гэтай краіны.

Праблемае поле форуму можна сфармуляваць зыходзячы з тэматыкі яго дыялогавых панэляў: "Адраджэнне культуры сельскай мясцовасці", "Узаема сувязь гісторыі, гарадской прасторы і культурнага развіцця", "Культура ў новым лічбавым свеце", "Культурная разнастайнасць для адказнага развіцця" і іншыя. Наогул жа, уразіў маштаб падзеі: сотні тэлерадыёкампаній, прамая трансляцыя на ўсіх тэлеканалах Інданэзіі, дыпламатычны корпус, прадстаўнічыя дэлегацыі. Канферэнцыі, "круглыя сталы", фестывалі, рэпетыцыі, рабочыя сустрэчы становіліся арэаламі рэальнага міжкультурнага дыялогу. Карнавал у горадзе Дэнпасар, куды прыехалі танцавальныя калектывы з усёго свету, уразіў сваім высокім узроўнем і шырай цікаваасці як з боку гледачоў, так і удзельнікаў падзеі.

Адной з ключавых падзей WCF стаў менавіта Міжнародны маладзёжны форум на тэму "Ку-

льтура моладзі для сацыяльнай трансфармацыі і роўнасці", а гэта — 150 удзельнікаў з больш як 40 краін. На працягу шасці дзён працавалі такія секцыі, як "Моладзь і новыя ўзаемаадносіны з грамадствам", "Моладзь і новыя мадэлі паводзінаў", "Моладзь і праблемы сацыяльна-эканамічнай няроўнасці" і іншыя. Кожнай секцыяй падрыхтаваны спектр прапановаў па пэўнай праблематыцы, пасля чаго на агульным пасяджэнні прынялі рэзалюцыю маладзёжнага форуму, якая ўтрымлівае комплекс прапановаў, накіраваных на актывізацыю супрацоўніцтва моладзі ў гуманітарнай сферы, інстытуцыйнальную падтрымку арганізацый самакіравання моладзі, інтэнсіфікацыю ўзаемадзеяння маладзёжных асацыяцый з дзяржаўнымі органамі і інстытутамі грамадзянскай супольнасці, шырокае развіццё валанцёрскіх практык і многае іншае. Рэзалюцыя была агульна на выніковым пасяджэнні WCF у Нуса-Дуа і ўрачыста ўручана міністру адукацыі і культуры Інданэзіі Анісу Рашыду Басведану, а таксама кіраўніцкаму дэлегацыі і дыпламатычных місій.

Месцам дысплакцыі кожнай секцыі сталі традыцыйныя балійскія вёскі. Аўтар гэтых радкоў жыў у вёсцы Бедулу — прыгожым месцы з цудоўнай прыродай, унікальнымі помнікамі культуры і незвычайна ветлівымі людзьмі. Кожны маладзёны выступіў з прапановамі на конт далейшага творчага ўзаемадзеяння. Пры гэтым былі ўхвалены ідэі беларускага боку. Сярод іх — правядзенне Міжнароднага фестывалю сацыяльнага праектаў, арганізацыя фотавыставы ў мастацкай галерэі "Універсітэт культуры" і стварэнне электроннага рэсурсу (база даных) сацыяльна-культурных ініцыятыў. Вельмі пазітыўна адзначана сумесная прапанова Беларусі, Германіі і Інданэзіі па арганізацыі міжнароднай онлайн-канферэнцыі, накіраванай на выяўленне вопыту, праблем і вызначэння перспектывы валанцёрскіх праграм у розных краінах свету.

Надзвычай шчыльны і разнастайны працоўны графік, што спрыяў наладжанню стасункаў з прадстаўнікамі замежных краін, дазволіў не толькі далучыцца да культурнай спадчыны Інданэзіі і азнаёміцца з тэндэнцыямі развіцця культуры на сучасным этапе, але і максімальна

прэзентаваць сваю краіну, яе гісторыка-культурны патэнцыял і магчымае сённяшняе дня. І як прыемна было неўзабаве бачыць побач з сабой групу людзей, што падносілі тэлефоны з фотаздымкамі на экране (Мірскі замак, Валікі тэатр, Палац Незалежнасці, Нацыянальная бібліятэка, Хісвэцкі храм) і пыталіся "What is it?" ("Што гэта?"), "Where such beauty?" ("Дзе такая прыгажосць?")! Шмат дэлегатаў атрымалі ў якасці сувеніраў наборы паштовак аб Беларусі. Генеральнаму дырэктару Дэпартаменту культуры Міністэрства адукацыі і культуры Інданэзіі Хілману Фарыду былі ўручаны кнігі пра Мінск і Маладзечна — сёлетаўню Культурную сталіцу нашай краіны.

Зараз, пасля стады эмацыйнага напружання і структурвання ў думках пабачанага і пачутага, пачынаюць з'яўляцца канкрэтныя ідэі па супрацоўніцтве. А электронныя павадаменні, якія прыходзяць штодня, абмен думкамі і планами сведчаць пра тое, што ў хуткім часе з'явіцца магчымае разліваць праекты, народжаныя ў звязку з Сусветным культурным форумам.

Павел САПОЦЬКА

У гэтым доме з 1976 па 1996 год пражываў народны артыст СССР і Рэспублікі Беларусь, лаўрэат Дзяржаўнай прэміі СССР, кінарэжысёр Віктар Цімафеевіч ТУРАЎ

Бялос Святлоў, Аляксандр Яфімаў, Віктар Васільевіч Міхайлаў Бурлава і Алеся Турава падчас афармлення мемарыяльнай дошкі майстра / Фота: А.Ігара

Таццяна Мархель на вечарыне ў "Цэнтральным".

Тыдзень у гонар Турава

Віктар Цімафеевіч успаміналі гэтым тыднем па ўсёй краіне. Па сталічным адрасе праспект Незалежнасці, 145 адкрылі мемарыяльны знак у гонар рэжысёра, на доме, дзе ён жыў

многія гады. На цырымоніі пад залевай сабраліся родныя і сябры Турава, прыхільныкі яго творчасці. Вечарам таго ж дня ў кінатэатры "Цэнтральны" прайшоў вечар памяці Віктара Турава,

які адкрыў міністр культуры Рэспублікі Беларусь Барыс Святлоў. "Мы, маё пакаленне, яго ведалі, любілі яго, ім захапляліся. Я шукаў сёння слова, каб абазначыць характар Турава. Не ведаю, ці

пагадзіце вы са мной, але гэта слова — бескампраміснасць. Яно лепш за ўсё пасуе для азначэння таго стрыжня, які быў у гэтага рэжысёра: і ў жыцці, і ў паводзінах, і канешне ж, у яго праўдзівай творчасці", — зазначыў міністр. Выступалі з цёплымі словамі і ўспамінамі на вечары народны артыст Беларусі Аляксандр Яфімаў, народныя артысткі краіны Марыя Захарэвіч, Таццяна Мархель, заслужаны дзеяч мастацтваў Рэспублікі Дзмітрый Зайцаў, народны артыст Беларусі Уладзімір Гасцюхін ды іншыя.

Таксама гэтым жа днём прэм'еру хранікальна-да-

абедзве гэтыя даты падаюць на позні кастрычнік: 25-га і 31-га. Так склаўся лёс... І сёння, можна сказаць, сам Гасподзь загадаў нам яшчэ раз успомніць гэтага цудоўнага чалавека, жыццё і творчасць якога цалкам былі аддадзены роднай Беларусі. Ад Магілёва (больш дакладна, ад вёсчакі Брылі Магілёўскага раёна), дзе ён нарадзіўся, да Мінска, дзе знайшоў месца вечнага спаčыну, — вліцкі шлях, шчодрата ўспыяны не толькі чырвонымі ружамі, але і церніямі. Такая доля ўсіх Асоб, для каго мастацтва і жыццё былі абсалютна непадзельныя...

Аднойчы Віктар Цімафеевіч распавёў мне прытчу, пачутую ў студэнцкія гады ад сябра і аднакурсніка Атара Іаселіяні. Аднаму мастаку, які лічыўся майстрам адлюстравання кветак, заказалі намаляваць тыгра. "Спецыяліст па кветках" падумаў, памаўчаў, а потым адказаў: "Я з задавальненнем намаляю вам тыгра, толькі ён у мяне будзе падобны на чайную ружу як дзве кроплі вады, — вы ўжо не судзіце мяне строга..." Віктар раскаваў прытчу, усміхаўся і казаў, што сапраўдны творца тым і адрозніваецца ад халоднага рамесніка, што яму важна заўсёды заставацца самім сабой.

У гэтым, мне здаецца, — залаты ключык да патаемнай дзверцы ўсёй душўнай арганізацыі самога Турава. Бо Віктар Цімафеевіч заўсёды заставаўся самім сабой: і на здымачнай пляцоўцы, і дома, і ў коле сяброў і студэнтаў, і ў сваёй майстэрні на "Беларусьфільме", і на "кіношных" афіцыйных ды неафіцыйных сустрэчах, і ў час кіравання Саюзам кінематаграфістаў, і нават у дні доўгай хваробы, ад якой ён "вылечваўся" частымі ўдэкамі з балычкі на кінастудыю, дзе ўскакваў у свой кабінет на другім паверсе і адчуваў сябе на гэты час цалкам здравым...

Менавіта ў тым кабінце, акрамя, зразумела, іншых месцаў, мы сустракаліся з Туравым амаль штодзённа на цягам лета і да сярэдзіны кастрычніка 1996 года. Ну а апошнія два тыдні яго жыцця мы праводзілі час у калідорах балычкі, адкуль да самых апошніх дзён ён разлічваў выйсці здравым,

Віктар Тураў (справа) і Дзмітрый Зайцаў (злева) падчас здымак фільма "Людзі на балюцы".

"Іншага лёсу я не жадаў..."

Мае згадкі пра Віктара Турава да яго 80-годдзя

каб пачаць рэалізоўваць сваю даўнюю мару — фільм "Фіеста — 45". Аднойчы разгаварыліся пра дзень заўтрашня. Я яго заўсёды супакойваў, маўляў, усё наладзіцца, ён выйдзе з балычкі здравым і рэалізуе сваю галоўную мару. А мары тады ў яго была адна: зрабіць фільм пра далейшы лёс герояў карціны "Я родам з дзяцінства". А Тураў ківаў і гаварыў: "Наўрад ці, мабыць, не паспею... Ды і час такі, што гэтая тэма ўжо не ў панашне..." Перажываў, што яго кінадыялогія па рамане Алеся Адамовіча "Партызаны" прыйшлася вышэйшым чыноўнікам ды і большасці крытыкаў "не да кампаніі": трэба было паказаць баявыя партызанскія падвiгi, а не нейкія маральна-псіхалагічныя драмы простых беларусаў у цяжкае часы вайны... Пасля такога маналогу Віктар раптам працягваў верш Шпалікава, дзе былі словы: "Не верю

ні в Бога, ні в черта, / Ни в благо, ни в сатану, / А верю я безотчетно / В нелепую эту страну. / Она чем нелепей, тем ближе, / Она — то ли совесть, то ль бред. / Но вижу, я вижу, я вижу / Как будто бы автопортрет..." Словам, нам было пра што пагаварыць. Іншым разам у нашай гутарцы прымалі ўдзел ягоныя калегі, якія заходзілі сюды "на хвілінку": Дзіма Зайцаў, Міша Пташук, Юра Марухін, Саша Яфірмаў. Захалялася колькі кадраў тых сустрэч, якія зняў Генадзь Жыноў. Гэта былі апошнія фоты ў жыцці Турава на яго роднай студыі...

...Я пазнаёміўся з Віктарам Цімафеевічам далёкай вясной 1965-га ў Маскве, на кватэры сцэнарыста і паэта Генадзя Шпалікава. Тады я амаль паўгода працаваў у саветскай сталіцы, збіраючы матэрыялы для свайго ленынградскага ўніверсітэцкага дыплама па праблемах кулбафутурызму і да таго пад-

обнага. Канешне, круціўся ў розных творчых кампаніях. Да Шпалікава мяне прывёў стары маскоўскі сябра Сева Працэнка.

Памятаю, у маленькім пакойчыку камунальнай дома № 9, корпус 2 па вуліцы Тэлебачання ў Чаромушках, здаецца, на першым паверсе — за эліпсічным столікам размясцілася некалькі чалавек за тузінам бутэлек з "вогненнымі водамі", селядцом з бульбай, марынаванымі агуркамі і капустаі. На маё здзіўленне, у глыбокае талерцы ляжалі вараныя чырвоныя ракі! Тамадой быў Марлен Хуцыеў — тады ўжо вядомы рэжысёр, аўтар "Вясны на Зарэчнай вуліцы". Віктар сядзеў у кучкоў побач з рэжысёрам Оліем Файтам, які аказаўся сынам вельмі папулярнага кінартыста Андрэя Файта, і сцэнарыстам-пачаткоўцам Паўлам Фінам, як аказалася, малімоўным равеснікам. Усе яны, як і Тураў, былі выхаванцамі ВГИКа. Нікога з іх я да гэтага не ведаў.

Каўскую майстэрню Аляксандра Даўжэнькі, але ўжо даўно працуе ў Мінску на "Беларусьфільме". А ўчора, маўляў, прыехаў спецыяльна да Шпалікава на конт удакладнення сцэнарыя карціны пра "рэху вайны" і нялёгія лёсы людзей аднаго прыфрантавога гарадка (у будучым — фільм "Я родам з дзяцінства"). Але гэтым разам "камандзіроўка", — шапнуў мне на вуха Тураў, — "нудная", бо Шпалікава пасля моцнага "загула" і абвяскавай "пахмелкі", прынамсі тыдзень, а то і больш — будзе не да таго...

Пад вечар ад Генадзя мы выйшлі ўдвух з Туравым і павольна пакрычалі па маторым асфальце па вуліцы Прафсаюзнай у кірунку да станцыі метро "Акадэмічная". Віктар раскаваў, што не трэба адмоўна ставіцца да Шпалікава, вельмі таленавітага чалавека, якога трэба разумець: жонка, актрыса Іна Гулаз па маленькай дачкой Дашай пакінула яго, маці таксама адварнула ад сына, вельмі цяжка з

кументальнага фільма Сяргея Кацёра "Майстар. Рэжысёр Віктар Тураў" паказаў тэлеканал "Беларусь 3", паўтор стужкі — сёння, 29 кастрычніка.

Ну і, канешне, імя Турава прагучала на Магілёўшчыне, адкуль ён родам, і на Гомельшчыне, якую ён апеў у экранізацыі Івана Мележа. З 25 кастрычніка па 4 лістапада ў Магілёве праходзіць традыцыйная "Тураўская восень": падчас мерапрыемства ў кінаатэатрах горада арганізаваныя паказы вядомых карцін рэжысёра. Рэтраспектыўныя паказы адбываюцца зараз і ў Гомелі (акцыя працягнецца да 30 кастрычніка). Гледчам праранаваны лепшыя работы класіка. Да ўсяго, адмысловай праграмай са стужкай Турава адзначыўся Музей гісторыі беларускага кіно.

фінансамі, з першай жонкай Наташай Разанцавай — таксама складанасці і гэтак далей. Канешне, шкада, што так здарылася: заўтра яму, Тураву, трэба вяртацца ў Мінск. А потым зноў па тым жа пытанні — у Маскву...

Дождж узмацняўся, і мы заскочылі ў бліжэйшую па дарозе забягалаўку-румачную (здаецца, на бакавой вуліцы імя Дзмітрыя Ульянава), і там пастаялі каля гадзіны за круглым столікам з металічнай ножкай за кілішкам гарэлкі, закусваючы бутэрбрэдамі з кількы і салама. Хаця пасля шпаліўскага стала можна было і спыніцца. Але ж куды падзеца? Дождж, на вуліцах слота, нейкі вольны час яшчэ ёсць, ды і ахвота "пакірмавацца" з прыемныммі візаві. Віктар распавёў трохі пра сябе, пра жонку-прыгажуню, актрысу Святлану, якая нядаўна нарадзіла дачку; пра бацьку Цімафея Антонавіча, якога як партызана расстралілі фашысты, пра маці Марыю Ісаеўну, з якой ён, сямігадовы хлопчык, па-

спя аблавы, апынуўся ў Германіі, у канцлагеры, адкуль іх, ужо напрыканцы вайны, вызвалілі амерыканцы. "Бацька, Бора, вусе застаўся "на памяць" шрам, — Тураў палкаваў метку на твары. — Гэта след ад фашысцкай дубіні начальніка канцлагера, сапраўднага зверна... Ведаеш, я ўжо ў школе, калі гарыў у драмгуртку ў Палацы чыгуначнікаў, даў сабе клятву нейкім чынам распавесці людзям пра тое, што пасля перажыў у час вайны. А на тхніку на тое, каб стаць рэжысёрам, фільм Сяргея Герасімава "Маладая гвардыя".

Я прачытаў, што многія яго акцёры прыйшлі ў кіно з самай сапраўднай провинцыі. Напрыклад, Мардзюкова — з кубанскай станцыі, Іна Макарава і Уладзімір Івановіч — з Сібіры, Глеб Раманаў — з Цюмені, а ў Сяргея Гурзо — дзед быў пратэізірам і гэтак далей. А што я — горшы? Чаму не паспрабаваць? Праўда, спаткаў думай паступаць на акцёрскі, але вось гэты шрам... А тут якрз — гэта, значыць, лета 1955-га — Даўжэнка набіраў курс на рэжысуру. Ну, я і рызыкаваў... Паступіў... Праўда, праз паўтара года вялікі рэжысёр і мой настаўнік нечакана памёр ад інфаркту на сваім лецішчы ў Перадзелкіне..."

...З таго часу прамінула амаль 20 гадоў, але з Туравым я не сустракаўся, хаця і даўно жыў ў адным горадзе — Мінску. Канешне, я ведаў пра яго поспехі ў кінематографіе, глядзеў усе ягоныя стужкі. Аднак сабіста нашы шляхі не перакрываўваліся: мабыць, важкай нагоды для гэтага не было. А тая маскоўская кароткачасовая сустрачка даўным-даўно растала ў тумане як нязначная. Але лёс ёсць лёс: пабачылі аднаго на пасяджэнні камісіі Мінгарвыканкома па перайменаванні вуліц і плошчаў сталіцы. У перапынку выйшлі з Туравым папаліць, прыгладзілі той далёкі маскоўскі вечар, Генадзя Шпалікава, якога ўжо даўно не было на свеце: яшчэ ў 1974-м ён, непрыкраны, расчараваны ў жыцці і творчасці, павесіўся ў Перадзелкіне...

На тым і разышліся, як кажуць, "да хуткай сустрэчы"...

Працяг чытайце ў наступных нумарах.

МУЗЕЙ

НАЦЫЯНАЛЬНЫ МАСТАЦКІ МУЗЕЙ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

г. Мінск, вул. Леніна, 20. Тэл.: 327 45 62. Экспазіцыі: ■ "Мастацтва Беларусі XII — XVIII стст.". ■ "Мастацтва Беларусі XIX — пач. XXI стст.". ■ "Мастацтва Беларусі XX — пач. XXI стст.". ■ "Мастацтва Расіі XVIII — пач. XX стст.". ■ "Мастацтва краін Заходняй і Цэнтральнай Еўропы XVI — XX стст.". ■ "Вайна і Перамога ў творчасці мастакоў XX стагоддзя".

Выставы: ■ Выстава твораў рускага жывапісу XIX—XX стст. са збору расійскага калекцыянера Аляксандра Валадчынскага — да 6 лютага 2017-га.

■ Выстава "Некалькі слоў пра пастэль" Ларысы Журавіч — да 7 лістапада.

■ Выстава "Свет нябесны на зямлі" (творы царкоўнага мастацтва XVII — XXI стст.) — да 30 студзеня 2017-га.

■ Выстава "Мастацтва будызму" з фондаў Дзяржаўнага Эрмітажу — да 9 лістапада.

■ Выстава "Свято і паветра. Жывяліс Натана Воранава" — да 21 лістапада.

Філіяль музея ■ Выстава "ДОМ ВАНЬКОВІЧАЎ. КУЛЬТУРА І МАСТАЦТВА І-й ПАЛОВЫ XIX ст." г. Мінск, вул. Інтэрнацыянальная, 33а. Тэл.: 327 88 78.

Пастаянныя экспазіцыі: ■ "Інтэр'еры шляхецкай сядзібы".

■ "Жыццё і творчасць Валенціны Ваньковіч".

■ "Сядзібны партрэт XVII — сяр. XIX стст.". ■ МУЗЕЙ БЕЛАРУСКАГА НАРОДНАГА МАСТАЦТВА ў В. РАЎБІЧЫ

Спарткомплекс "Раўбічы", Мінскі раён. Тэл.: 507 44 69. ■ Пастаянная экспазіцыя.

■ Выстава "Беларуская лялька" з фондаў клуба фальклорнай і народнай лялькі "Папарыч-кветка".

■ Кожную суботу ў 12.00 — майстар-класы па стварэнні лялек-мітанкаў, ткацтве паясоў, саломкаліценні і рослісе яек.

■ Даіцячая навагодняя праграма "На Каляды ў музей!"

НАЦЫЯНАЛЬНЫ ГІСТАРЫЧНЫ МУЗЕЙ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ г. Мінск, вул. К.Маркса, 12. Тэл.: 226 09 22.

Экспазіцыі: ■ Абноўленая экспазіцыя "Старажытнае Беларусі".

■ "Беларусі XVI — XVIII стст. у партрэтах і геральдыцы".

■ "Мастацтва ў гарадской культуры XIX — XX стст.". Выставы:

■ Жываачны праект "Ад рымскага дынарыя да беларускага рубля".

■ Выстава "Прыватная калекцыя" Кацярыны Раждзвенскай (Масква) — да 30 кастрычніка.

■ Інтэрактыўны праект "Лазеры лабірынт" —

да 7 лістапада.

■ Выстава "Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт: гісторыя і сучаснасць" — да 5 лістапада.

■ Акцыя "Вольнае піяніна" — кожны дзень з 16.00 да 19.00. Філіяль музея

ДОМ-МУЗЕЙ І З'ЕЗДУ РСДРП г. Мінск, пр-т Незалежнасці, 31а. Тэл.: 290 68 47.

■ Абноўленая экспазіцыя, прымеркаваная да 100-годдзя Кастрычніцкай рэвалюцыі (пашыраны тэмы гісторыі з'езда і яго удзельнікаў, жандарскага вышуку, грамадска-палітычных рухаў, жыцця губернскага Мінска, гісторыі стварэння і дзейнасці музея) — з 5 лістапада.

■ Выстава ўнікальных рэалістычных фігур "Свет старажытных людзей" — да 4 снежня.

МУЗЕЙ СУЧАСНАЙ БЕЛАРУСКАЙ ДЗЯРЖАЎНАСЦІ г. Мінск, вул. К.Маркса, 38. Тэл.: 327 46 12.

■ Пастаянная экспазіцыя.

■ Выстава "Шматвектарнасць знешняй палітыкі Рэспублікі Беларусь".

МУЗЕЙ ПРЫРОДЫ І ЭКАЛОГІІ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ г. Мінск, вул. К.Маркса, 12. Тэл.: 237 46 94; 291 99 51.

Экспазіцыі: ■ "Геалогія і палеанталогія".

■ "Сезонныя змены".

■ "Вадаёмы і насельнікі прыбярэжных раслін".

■ "Хвойны тып лесу і насельнікі змяшанага лесу".

■ "Насельнікі ліставога і змяшанага лесу".

■ "Ахоўныя прыродныя ўчасткі, рэдкія віды жывёл".

■ "Вывата насякомаедных раслін".

г. Мінск, вул. Багдановіча, 9а. Тэл.: 237 46 94.

■ Выстава "Шумлівая прыятная вясёлка" — да 13 сакавіка 2017-га.

г. Мінск, вул. Казінка, 117 (будынак кінатэатра "Электрон"). Тэл.: +37529 123 60 53.

■ Незвычайныя атракцыён "Стужка лабірынт" — да 31 снежня.

■ Выстава "Усе жыццё ў адным ровары" — да 14 лістапада.

■ Выстава "Сафарты парк".

МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ ТЭАТРАЛЬНАЙ І МУЗЫЧНАЙ КУЛЬТУРЫ г. Мінск, Музычны зав., 5. Тэл.: 220 26 67.

Пастаянныя экспазіцыі: ■ "Вытокі тэатральнай і музычнай культуры на беларускіх землях".

■ "Музычная і тэатральная культура Беларусі ў X—XIX стст.". ■ "Беларуская музычная культура XX ст.". ■ "Тэатральная культура Беларусі XX ст."

Выставы: ■ Фотавыстава "Выварат" Ганны Кандрэцкай і Ганны Семянчук — да 30 кастрычніка.

■ Выстава "Паланэзы на вяртанне" — да 18 лістапада.

ГАСЦЕЎНЯ УЛАДЗІСЛАВА ГАЛУБКА г. Мінск, вул. Старавіленская, 14. Тэл.: 286 74 03.

■ Пастаянная экспазіцыя. Майстар-класы:

■ Доклад па творчых дзяхі і падлеткаў ад 5 да 14 гадоў — кожную суботу аб 11-й.

Выстава: ■ "Займальная геаграфія" — да 6 лістапада.

МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ БЕЛАРУСКАГА КІНО г. Мінск, вул. Сварцова, 4. Тэл.: 327 10 75.

Экспазіцыі: ■ "Беларускі кінематограф як нацыянальная каштоўнасць".

■ Выстава аўтарскіх галаўных убораў "Капляшошны вернісаж-2016" — да 30 кастрычніка.

■ Выстава "Яніс Стрэйч: Фільмы. Людзі. Эпоха" — з 3 лістапада да 11 снежня.

БЕЛАРУСКІ ДЗЯРЖАЎНЫ МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ ВЯЛІКАЙ АЙЧЫННАЙ ВАЙНЫ г. Мінск, пр-т Пераможцаў, 8. Тэл.: 327 11 66; 203 07 92.

Музей працуе: пн. — выхадны, сер. — нядз. — ад 10-й да 18-й, аўт. — ад 12-й да 20-й.

■ Пастаянная экспазіцыя.

■ Выстава серыі карцін "Лічыбы на сэрцы" Героя Беларусі, народнага мастака СССР і Беларусі, удзельніка Вялікай Айчыннай вайны Міхаіла Савіцкага — да 29 кастрычніка.

НАЦЫЯНАЛЬНЫ ГІСТОРЫКА-КУЛЬТУРНЫ МУЗЕЙ-ЗАПАВЕДНІК "НЯСВІЖ" г. Нясвіж, вул. Ленінская, 19. Тэл.: (8-01770) 2 06 60, 2 06 02; +37529 551 80 51, +37529 190 31 49.

Палацавы ансамбль ■ Пастаянная экспазіцыя.

■ Выстава "Спадчыны Святой Еўфрасініі Полацкай" — да 15 студзеня 2017-га.

Сектар экскурсійнай і інфармацыйнай дзейнасці ■ Выстава "INSPIRATION" Марыны Канававай — да 3 снежня.

Ратуша ■ Пастаянная экспазіцыя.

ЗАМКАВЫ КОМПЛЕКС "MIR" г.п. Мір, Карліцкі раён, гродзенская вобласць. Тэл.: (8-01596) 2 82 91, (8-01596) 2 82 70.

■ Пастаянная экспазіцыя

■ Выстава "На варце. 3 гісторыі формы СССР" — да 15 студзеня 2017-га.

ДЗЯРЖАЎНЫ ЛІТАРАТУРНА-МЕМАРЫЯЛЬНЫ МУЗЕЙ ЯКУБА КОЛАСА г. Мінск, вул. Акадэмічная, 5. Тэл.: 294 91 96.

Экспазіцыі: ■ "Якуб Колас. Жыццё і творчасць".

■ Інтэрактыўная гульня "Таямніцы дома Песняра".

■ Тэатралізаваныя экскурсіі па казках, апрацаваных Якубам Коласам, для школьнікаў малодшага ўзросту.

■ Музейна-педагагічны праект "Кроцымы ў школу разам з Коласам".

■ Пешая экскурсія "Мясцінамі Коласа ў Мінску".

Акцыі: ■ "Самы лепшы дзень" (дзень нараджэння ў музеі).

■ Віншаванне ад музея, фотасесія "У дзень вытасця — у музей!".

■ Музейная творчая майстэрня.

Пачатак а 18-й.

■ 30 — "Чароўная лямпа Аладзіна" (мюзікл для дзяцей і дарослых у 2-х дзях) М.Самойлава. Пачатак аб 11-й.

■ 30 — "Вяселле ў Малінаўцы" (музычная камедыя ў 2-х дзях) Б.Аляксандрава. Пачатак а 18-й.

■ 31 — "Дуброўскі" (мюзікл у 2-х дзях) К.Брытбург.

■ 1 лістапада — "Мая жонка — ілгуня" (камедыя ў 2-х дзях) В.Лыбіна, В.Лукашова.

■ 2 — "Вясельны базар" ("Аршыны мал алан") (камедыя ў 2-х дзях) У. Гаджыбекава.

■ 3 — "Тысяча і адна ноч" (балет у 2-х дзях) Ф.Амірава.

■ 4 — "Праўдзівая гісторыя паручніка Рэжскага" (гусарскі вадзіль у 2-х дзях) В.Баскіна.

ДЗЯРЖАЎНЫ ЛІТАРАТУРНЫ МУЗЕЙ ЯНКІ КУПАЛЫ г. Мінск, вул. Янкы Купалы, 4. Тэл.: 327 78 66.

Экспазіцыі: ■ Пастаянная экспазіцыя "Шляхі" з прэгіядам ролика ў 3D-фармаце і інтэрактыўнай зонай для дзяцей "Хлопчык і лётчык", галаграфічным тэатрам.

Акцыі: ■ Інтэрактыўны музейны праграма "У пошуках папараць-кветкі", "Вячоркі" для ўсіх катэгорыя наведвальнікаў.

■ Выстава мастацкай фатаграфіі Волгі Сяргеевай і Альберта Цхановіча "У пошуках папараць-кветкі" — да 5 лістапада.

МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ ГОРАДА МІНСКА г. Мінск, вул. Рэвалюцыйная, 10. Тэл.: 321 24 30.

Філіяль Музея гісторыі горада Мінска

ГАРАДСКАЯ МАСТАЦКАЯ ГАЛЕРЭЯ ТВОРАЎ Л.Д. ШЧАМЯЙЛЁВА г. Мінск, вул. Рэвалюцыйная, 10. Тэл.: 321 24 30.

Экспазіцыі: ■ "Жыццёвы і творчы шлях народнага мастака Беларусі Леаніда Шчамяйлява".

■ Выстава "Дзеці вітаюць дзядзю" — да 6 лістапада.

МАСТАЦКАЯ ГАЛЕРЭЯ МІХАІЛА САВІЦКАГА г. Мінск, пл. Свабоды, 15. Тэл.: 321 24 30.

Экспазіцыі: ■ "Мастак. Грамадзянін. Герой". Прысвечана Ганароваму грамадзяніну г. Мінска Міхаілу Савіцкаму.

■ Раканструкцыя інтэр'ераў былога сядзібнага дома "Мінск губернскай. Шляхецкі побыт".

■ Выстава "Брама — Парог — Дзверы" Уладзіміра Савіча — да 30 кастрычніка.

МІНСКАЯ ГАРАДСКАЯ РАТУША г. Мінск, пл. Свабоды, 2а. Тэл.: 321 24 30.

Экспазіцыі: ■ "Мінск у гістарычнай прасторы. Картаграфічны кабінет".

■ "Мінск сярод сяброў. Гарыды-пабрацімы сталіцы Беларусі".

МУЗЕЙ "ЛОШЫЦКАЯ СЯДЗІБА" г. Мінск, праезд Чыжоўскіх, 8.

■ Пастаянная экспазіцыя.

ФІЛІЯЛЬ ЛОШЫЦКАГА СЯДЗІБНА-ПАРКАВАГА КОМПЛЕКСУ г. Мінск, праезд Чыжоўскіх, 10. Тэл.: 285 18 86.

Экспазіцыі: ■ "Кола часу" — прадметы гарадской і сялянскай культуры кан. XIX — сяр. XX стст.

■ Выстава "Мастацыя палотны" (Мінскае палотно-Пакроў" (мастацкія палотны, ручнікі, швейныя машыны).

ЭКСПАЗІЦЫЯ "КАРТНАЯ" г. Мінск, вул. Кірылы і Мяфодзія, 18. Тэл.: 321 24 30.

Экспазіцыі: ■ "Сані + вазок; калпска + брычка; карэта + вупраж" (пастаянная экспазіцыя па гісторыі жываго транспарту жыхароў Мінска XIX — пачатку XX стст.).

■ Вртуальныя гульні "Картны майстар".

АРТ-ГАСЦЕЎНЯ "ВЫСОКАЕ МЬСТА" г. Мінск, вул. Герцайна, 2а. Тэл.: 321 24 30.

■ Фотавыстава "HeMой Мінск" Алеся Шаліма — да 20 лістапада.

АРХЕАЛАГІЧНЫ МУЗЕЙ г. Мінск, вул. Кірылы і Мяфодзія, в.Тэл.: 321 24 30.

■ Выстава-адукацыйны праект "Па слядах мантажу" — да 15 студзеня 2017-га.

ГОМЕЛЬСКІ ПАЛАЦАВА-ПАРКАВЫ АНСАМБЛЬ г. Гомель, пл. Леніна, 4. Тэл.: (8-0232) 74 19 11.

Цэнтральная частка палаца Экспазіцыі:

■ "Культывы прадметы" ("Дамавая царква", паўночны рызаліт палаца).

■ "Чырвоная гасцеўня".

■ "Зала ўрачыстых прыёмаў".

■ "Старажытная гісторыя Гомельшчыны" (археалагічныя экспазіцыі).

■ "Жылы інтэр'ер канца XIX — пачатку XX стст.". ■ "Свет прыроды" (выставы "Загадкавыя фантазіі мора" і "Жывёльны свет Гомельшчыны") (троп палаца).

■ "Адкрытае заважанне археалагічнай калекцыі музея".

Выставы: ■ Выстава "Біблейскія і міфалагічныя сюжэты ў заходне-еўрапейскім мастацтве XVII — XIX стст." — да 13 лістапада.

■ Выстава "Відавочнае і неверагоднае: опытка" — да 30 кастрычніка.

■ Выстава "Гісторыя адной капляшошны" — да 13 лістапада.

■ Выстава плакату Рышарда Каі "Плакаты вельмі польскія" — да 30 кастрычніка.

■ Інтэрактыўны праект "Лазеры лабірынт". Вежа палаца

Экспазіцыі: ■ "Уладальнікі Гомельскага палаца Румянцавы і Паскевічы".

Выставы: ■ Міні-выстава да 95-годдзя з дня нараджэння беларускага мастака Міхаіла Палянкова.

■ Выстава "Эпоха гігантаў: таямніцы рэканструкцыі набярэжнай ракі Сож" — да 31 снежня.

Паўночнае крыло палаца Экспазіцыі: ■ "Zooterra".

Выставы: ■ Выстава экзатычных жывёл. Зімовы сад

■ "Свет субтралічных раслін і жывёл".

■ Выстава выкладчыкаў Мінскага дзяржаўнага каледжа мастацтваў Настасі Калацкай (жывяліс) і Волгі Сямшак (кераміка) і іх вучняў "Аўтограф" — з 3 да 17 лістапада.

ПАЛАЦ МАСТАЦТВА г. Мінск, вул. Казлова, 3. Тэл.Іфакс: 290 60 10.

■ Выстава-продаж сучаснага мастацтва "Восенскі салон" — да 30 кастрычніка.

■ "Музей крыміналістыкі".

■ Выстава "І памяць сэрца гаворыць".

■ Выстава "Мы ўспомнім энюў мінулыя вайну..."

■ Выстава "Збор для моцных духам".

ЛІДСКІ ГІСТОРЫКА-МАСТАЦКІ МУЗЕЙ г. Ліда, вул. Перамогі, 37а. Тэл.: (8-0154) 53 50 64.

Пастаянныя экспазіцыі: ■ "Прырода Лідшчыны".

■ "Сучаснае мастацтва краю" (жывяліс, графіка, скульптура, мастацкае шкло).

Выставы: ■ Выстава "Майстэрня заслужанага дзеяча мастацтва Беларусі, сябра Саюза мастакоў Беларусі Уладзіміра Мурашвера".

■ "Вядзём пачатак мы ад Гедыміна...".

■ Мемарыяльны пакой Валіяціна Таўлая.

■ Выстава са збору А.Фішбайна

"Рэчы побыту канца XIX — пачатку XX стст.". ■ Музейна-вообразная зала "Хрушчова 60-х".

■ Выстава "Вайны сваячэнныя старонкі".

■ Выстава "Надзейны шчыт краіны".

■ Выстава "Падарожжа ў гарадскі і сельскі побыт".

■ Выстава "Жывы мая ліра новага!" (прымеркаваная да 140-годдзя з дня нараджэння Ціцкі (Алазы Пашкевіч).

ІЎЁЎСКІ МУЗЕЙ НАЦЫЯНАЛЬНЫХ КУЛЬТУР г. Іўе, вул. 17 верасня, 9. Тэл. (8-01595) 2-68-96

■ Экспазіцыя "Паг адзіным небам праз стагоддзі" ("Карэннае насельніцтва Іўеўшчыны", "Беларускія татары").

■ Выставы "Палітра талентаў Іўеўскай айчыны", "Сляды вайны".

■ Выстава карцін Алега Драбышэўскага "Водар Радзімы".

■ Прадстаўленні ляльчага тэатра "Батлейка".

ГАЛЕРЭІ ■ "УНІВЕРСІТЭТ КУЛЬТУРЫ" г. Мінск, пл. Кастрычніцкая, 1. Тэл.: 327 26 12.

■ Выстава дыпломных работ "Крокі да майстэрства" навучнікаў мастацкага аддзялення Магілёўскага дзяржаўнага каледжа мастацтваў — да 31 кастрычніка.

■ Выстава твораў Святланы Кастрыцы "Простора і святло" — з 2 да 16 лістапада.

■ Выстава выкладчыкаў Мінскага дзяржаўнага каледжа мастацтваў Настасі Калацкай (жывяліс) і Волгі Сямшак (кераміка) і іх вучняў "Аўтограф" — з 3 да 17 лістапада.

ПАЛАЦ МАСТАЦТВА г. Мінск, вул. Казлова, 3. Тэл.Іфакс: 290 60 10.

■ Выстава-продаж сучаснага мастацтва "Восенскі салон" — да 30 кастрычніка.

■ 2,3 лістапада — "Усе мышы любяць цырк" (неверагодная гісторыя пра сілу мастацтва) В.Булсаевай. Пачатак аб 11-й.

■ 4 — "Гісторыя двух сабак" (спектакль для дзяцей і дарослых) Я.Конева. Пачатак аб 11-й.

■ 5 — Праект "All Star Game" ("Гульні ўсіх зорак").

БЕЛАРУСКІ ТЭАТР "ЛЯЛКА" г. Віцебск, вул. Пушкіна, 2. Тэл.: (8-0212) 36 32 50.

■ 29 кастрычніка — "Умка